

تحلیل مضمون راهبرد جهاد کبیر از منظر نهج البلاغه

اسماعیل خان احمدی^۱، رضا زینعلی^۲، محمد کاظم بصیرتی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۱/۲۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۲۵

چکیده

نظام سلطه جهت تسلیم رهبران الهی و نهایتاً شکست نظام اسلامی در طول تاریخ همواره از ظرفیت پیچیده، گسترده و ژرف راهبردهای اقتصادی، کودتا، نفوذ، بحران، ترور، تجزیه، جنگ روانی، تصویب قوانین، فرهنگی، نظامی استفاده نموده است. آموزهای دینی و مبانی ارزشی که به سعادت انسان توجه ویژه دارد؛ در راستای شکست نظام سلطه و تبدیل تهدیدات به فرصت‌ها و ضعف‌ها به قوت‌ها جهاد کبیر را به رهبران نظام اسلامی ارائه نموده است. نظر به اینکه نهج البلاغه در بردارنده سخنان انسان کاملی است که به بهترین شکل مضامین راهبردهای استکبار و منشور جهاد کبیر را ترسیم نموده است؛ این نوشتار بر آن است با بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون راهبردهای جهاد کبیر را در راستای مقابله با راهبردهای استکبار از این مرجع احصاء و تدوین نماید. بر اساس نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نظر به اینکه CVI مضامین راهبردهای چهارگانه منشور جهاد کبیر مستخرجه از نهج البلاغه ۰/۹۶ تعیین گردید؛ طیف کاملی از گزینه‌ها امنیت پایدار با رویکردهای اعتقادی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و نظامی که خشتی و دفع‌کننده تهدیدات استکبار است برای نظام اسلامی شکل می‌گیرد.

کلیدواژه‌ها: تحلیل مضمون، جهاد کبیر، راهبرد، نظام سلطه، نهج البلاغه.

۱. استادیار گروه فرماندهی و ستاد دانشگاه افسری امام حسین^(ع) (نویسنده مسئول).

e.khanahmadi92@gmail.com

۲. کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی ایلام. zeinalireza103@gmail.com

۳. استادیار گروه فرماندهی و ستاد دانشگاه افسری امام حسین^(ع). mk.basirati83@gmail.com

مقدمه

جهاد در مبانی ارزشی و آموزه‌های دینی با دو رویکرد جهاد اکبر و جهاد اصغر^۱ به کرات مورد تأکید قرار گرفته؛ در رویکرد جهاد اصغر احکام علمای اسلام باهدف دفع تهاجمات استکبار منجر به بسیج منابع جهان اسلام گردید که نماد بارز آن در عصر حاضر جهاد رزمندگان اسلام در دفاع مقدس، دفع تهدیدات رژیم اشغالگر قدس و تکفیری‌ها و تحقق دستاوردهای ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی آن در چهار دهه گذشته هست. در رویکرد جهاد اکبر توصیه‌های مبانی ارزشی در مقابله با هواهای نفسانی و وسوسه شیاطین است؛ اما در جهاد کبیر رسالت نظام اسلامی دفاع همه‌جانبه در ابعاد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و نظامی،... است؛ زیرا نظام سلطه از تمام ظرفیت‌ها جهت تسلیم و شکست نظام اسلامی به بهترین شکل بهره می‌گیرد در این جهاد رسالت خطیر نظام اسلامی دفع ابر راهبرد «يُخْرِجُونَهُمْ مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ» (بقره/۲۵۷) نظام سلطه - جهت شکست نظام اسلامی یا تسلیم رهبران الهی - می‌باشد. قرآن کریم راهبرد سیاسی استکبار که باهدف تسلیم نظام اسلامی طراحی شده را چنین ترسیم نموده: «وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَبِيعَ مَلَّتْ هُمْ - ترجمه: (ای پیامبر!) هرگز یهود و نصاری از تو راضی نخواهند شد تا آنکه تسلیم خواسته آنان شوی و از آئین آنان پیروی کنی.» (بقره: ۱۲۰) نظر به آیه اُكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ؛ که اسلام را جامع‌ترین و کامل‌ترین دین الهی معرفی نموده و نگاهی که این مکتب به سعادت دنیوی و اخروی انسان دارد از یک سو و از سوی نظر به پیچیدگی تهاجم همه‌جانبه نظام سلطه در راستای تسلیم نظام اسلامی خداوند متعال راهبرد دفاع همه‌جانبه جهاد کبیر را به پیامبر اکرم (ص)^۲ چنین ابلاغ نمود: «...فَلَا تَطْعِ الْكٰفِرِيْنَ وَجَاهِدْهُمْ بِهٖ جِهَادًا كَبِيْرًا-ترجمه: پس فرمان مبر کافران را و جهاد کن با ایشان به قرآن جهادی بزرگ ...» (فرقان/۵۲) بدون شک منظور از جهاد در این مورد جهاد فکری و فرهنگی و تبلیغاتی است، نه جهاد مسلحانه؛ چرا که این سوره مکی است و دستور جهاد مسلحانه در مکه نازل نشده بود؛ این آیه دلیل روشنی

۱. «مَرْحَبًا بِقَوْمٍ قَضَوْا الْجِهَادَ الْأَصْغَرَ وَ بَقِيَ عَلَيْهِمُ الْجِهَادُ الْأَكْبَرُ قَبْلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ مَا الْجِهَادُ الْأَكْبَرُ قَالَ جِهَادُ النَّفْسِ (خرعاملی، ۱۴۱۴، ج ۱۱۱: ۱۲۴)

است بر اینکه جهاد فکری و تبلیغاتی در برابر وسوسه‌های گمراهان و دشمنان حق از بزرگترین جهادها است (مکارم شیرازی، ۱۳۷۴، ج ۱۵: ۱۲۲)؛ شایان ذکر است که گسترش جهاد کبیر به عرصه‌های نظامی و اقتصادی با توجه به آموزه‌های علوی در نهج البلاغه می‌باشد. براساس این رسالت خطیر پیامبر اکرم (ص) در مقابل نظام سلطه که با فشار حداکثری در صدد تسلیم نظام اسلامی است می‌فرمایند به ذات مقدس خداوند سوگند اگر خورشید را در دست راستم و ماه را در دست چپ من قرار دهید، هرگز نخواهم پذیرفت تا اینکه دعوت حق را انتشار دهم یا در آن راه کشته شوم^۱ نظر به نقش رهبران الهی در بسیج منابع در فرایند تحقق اهداف نظام اسلامی به‌ویژه دفع تهدیدات همه‌جانبه جهاد کبیر به‌عنوان راهبرد دفاع همه‌جانبه به پیامبر اکرم (ص) ابلاغ، تا الگوی رهبران الهی و مسلمانان در فرایند تحقق اهداف و دفع تهدیدات همه‌جانبه باشد.

دوران امامت حضرت علی (ع) از حساس‌ترین مقاطع تاریخ اسلام، مقطعی که اسلام موفق گردید الگوی نظام اسلامی با رویکرد جهاد کبیر را به بشریت ارائه نماید. حضرت در فرازی از خطبه شقشقیه وضعیت مردم، در دوران خلیفه اول را دوران رنج، مشقت، ظلمت سخت و شدید مسلمانان^۲ و دوران خلیفه دوم را دروان خشونت، اشتباه، سخت‌گیری و پوزش-طلبی^۳ و دوران خلیفه سوم را دوران غارت بیت‌المال که نهایتاً قتل خلیفه^۴ را به دنبال داشت

۱. «... وَاللَّهُ لَوْ وَضِعَتِ السَّمْسُ فِي يَمِينِي وَالْقَمَرُ فِي شِمَالِي مَا تَرَكْتُ هَذَا الْقَوْلَ حَتَّى أَفْعَدَهُ أَقْتَلَ ذَنْبَهُ» (مجلسی، ۱۴۰۳، ج ۹: ۱۳۳)

۲. «بَيْنَ أَنْ أَصُولَ بَدْرٍ جَدًّا أَوْ أَصْبِرَ عَلَى طَخِيهِ عَمِيَاءَ يَهْرَمُ فِيهَا الْكَبِيرُ. وَ يَشِيْبُ فِيهَا الصَّغِيرُ، وَ يَكْدُخُ فِيهَا مُؤْمِنٌ حَتَّى يَلْقَى رَبَّهُ» -ترجمه: در اندیشه شدم که با دست شکسته بتازم یا بر آن فضای ظلمانی شکیبایی ورزم، فضایی که بزرگسالان در آن سالخورده شوند و خردسالان به پیری رسند و مؤمن، همچنان رنج کشد تا به لقای پروردگارش نایل آید.» (شیروانی، ۱۳۹۱، خطبه سوم، فراز اول).

۳. « فَصَبْرًا فِي حَوْزَةِ خَشَنَاءَ، يَغْلُظُ كَلْمُهَا وَ يَحْشُنُ مَسْئَهَا، وَ يَكْتُرُ الْعِثَارُ فِيهَا، وَ الْأَعْيَادُ مِنْهَا،» -ترجمه: حکومت به دست کسی سپرده شد که مجموعه‌ای از خشونت، اشتباه، سخت‌گیری و پوزش‌طلبی بود زمامدار ما بر شتر سرکش سوار بود...» (همان، فراز ۳).

۴. «... إِلَى أَنْ قَامَ ثَالِثُ الْقَوْمِ نَافِجًا حِضْنِيهِ بَيْنَ نَسِيلِهِ وَ مُعْتَلِفِهِ، وَ قَامَ مَعَهُ بَنُو أَبِيهِ يَخْضِمُونَ مَالَ اللَّهِ خَضْمَهُ الْإِبِلَ بِنْتَةَ الرَّبِيعِ، إِلَى أَنْ ائْتَكَّتْ قَتْلَهُ» -ترجمه: آنگاه سومی برخاست، در حالی که از پرخوارگی باد به پهلوها افکنده بود و چونان ستوری که همی جز خوردن در اصطبل نداشت. خویشاوندان پدریش با او همدست شدند و مال خدا را چنان با شوق فراوان خوردند که اشتران، گیاه بهاری را. تا سرانجام، آنچه را تابیده بود باز شد و کردارش قتلش را در پی داشت...» (فیض الاسلام، ۱۳۶۵: ۴: فراز ۴).

ترسیم نموده‌اند؛ در فرازی دیگر از همان خطبه دوران خلافت و امامت حضرت که با فشار حداکثری و بیعت مردم شکل گرفت دورانی توأم با عهدشکنی، خروج از دین و همدستی با ستمکاران^۱ توصیف و تبیین شده است. نظر به تهدیدات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، اعتقادی، ... آن دوران، حضرت در موقعیت‌های مختلف در راستای دفع تهدیدات و تحقق اهداف دستوراتی را به کارگزاران خود ابلاغ فرمودند که کامل‌ترین و جامع‌ترین الگوی منشور جهاد کبیر با رویکرد راهبرد دفاع همه‌جانبه قابل استنباط است؛ بر این اساس موضوع نوشتار منشور جهاد کبیر راهبرد دفاع همه‌جانبه از منظر نهج‌البلاغه است. حال با این پرسش مواجه هستیم اولاً مضامین راهبردهای نظام‌سلطه در راستای تسلیم و شکست نظام اسلامی از منظر نهج‌البلاغه کدامند؟ ثانیاً منشور جهاد کبیر از منظر نهج‌البلاغه در راستای مقابله با راهبردهای استکبار برخوردار از چه راهبردهای است؟ از نظر محققان ابهام در مصادیق و مضامین راهبردها، مسئله مهمی است که باید با شیوه علمی مورد بررسی قرار گیرد؛ لذا جهت ارائه پاسخی علمی و مستدل به سؤالات تحقیق و شناسایی دستیابی به راهبردهای مثمر و کاربردی که قادر باشد با حداقل (تلفات، زمان، امکانات) راهبرد استکبار را خنثی نماید از روش تحقیق آمیخته با رویکرد کیفی و کیفی که در علوم انسانی کاربرد گسترده‌ای دارد بهره‌گیری گردید.

مبانی نظری و پیشینه‌شناسی تحقیق

پیشینه‌شناسی تحقیق

پیشینه تحقیق با دو رویکرد تحلیل مضمون و جهاد کبیر به شرح زیر می‌باشد:

۴. الف) بِالْأَمْرِ نَكَتْ - جماعتی از ایشان عهد خود شکستند. ب) وَ مَرَقَتْ أُخْرَى - گروهی از دین بیرون شدند ج) وَ قَسَطَ آخِرُونَ - قومی همدست ستمکاران گردیدند... (فیض الاسلام، ۱۳۶۵: ۶).

جدول ۱: پیشینه تحقیق با رویکرد تحلیل مضمون

عنوان تحقیق	نویسندگان	اهداف تحقیق
تحلیل مضمون محتوای «مردم» در اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)	جاویدی و بهروزی لک	در این مقاله که با روش کیفی تحلیل مضمون و نرم‌افزار MAXQDA صورت گرفته ۲۶۲۰۹ گویه مرتبط با مردم و ملت از پیام‌ها و سخنرانی‌های اصحاء؛ در نظر حضرت امام (رحمت‌الله علیه) ملت و مردمی که برخوردار از آگاهی سیاسی، بصیرت و بینش اجتماعی هستند. برای نظام اسلامی میزان و معیار عمل و تصمیم‌گیری می‌باشند.
تحلیل مضمون و شبکه مضامین	عابدی جعفری و همکاران	در این اثر «تحلیل مضمون و شبکه مضامین روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی» تعیین شده. در اثر فوق با ارائه مثال‌ها و تشریح ابعاد و زوایای موضوع، گام‌های روش تحلیل مضمون به‌عنوان نتایج تحقیق تبیین شده است.
تحلیل مضمون ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه در اندیشه دفاعی امام خمینی (ره)	خان احمدی (الف)	این تحقیق با هدف ضرورت تشکیل بسیج راهبرد دفاع همه‌جانبه با استفاده از روش تحلیل مضمون، پنج مضمون عمق‌بخشی داخلی، عمق‌بخشی خارجی، مقابله با تهدیدات نرم، تهدیدات نیمه‌سخت و تهدیدات سخت به‌عنوان مضامین فراگیر ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه تعیین گردید.
تحلیل مضمون تشکیل و توسعه نیروی دریایی راهبردی در اندیشه دفاعی فرماندهی کل قوا (مدظله)	خان احمدی (ب)	این تحقیق با هدف تبیین تشکیل و توسعه نیروی دریایی راهبردی در اندیشه دفاعی فرماندهی کل قوا (مدظله) و با بهره‌گیری از تحلیل مضمون، پنج مضمون تهدیدات متصور، عمق‌بخشی داخلی، عمق‌بخشی خارجی، انتظارات و ظرفیت‌های ملی، تکلیف محوری به را به‌عنوان مضامین فراگیر ارائه نموده است.
تحلیل مضمون ساخت درونی قدرت نیروهای مسلح برای جنگ آینده از منظر فرمانده کل قوا (مدظله)	قاضی میرسعید و همکاران	این تحقیق با هدف تبیین ساخت درونی قدرت نیروهای مسلح برای جنگ آینده از دیدگاه فرماندهی معظم کل قوا و با بهره‌گیری از تحلیل مضمون، چهار مضمون قابلیت‌سازی، عزم راسخ و اتحاد ملی، قدرت نظامی دانش‌محور و قدرت معنوی ولایت‌محور را به‌عنوان مضامین فراگیر ارائه نموده است.

چارچوب مفهومی و نظری

راهبرد

صاحب‌نظران برای واژه راهبرد تعاریفی ارائه نموده‌اند که به چند تعریف که تبیین‌کننده موضوع پژوهش باشد اشاره می‌شود کمیسیون دفاعی مجلس شورای اسلامی، راهبرد را چنین تعریف نموده: «شیوه‌هایی که کشور در به‌کارگیری امکانات خود به منظور نیل به اهداف نظامی و پشتیبانی از اهداف عمومی کشور انتخاب می‌نماید (خان‌احمدی، ۱۳۹۹ الف: ۱۱۶)؛ دیگر صاحب‌نظر راهبرد را چنین تعریف نموده: «برنامه جامع، واحد و کاملی که بر مبنای آن نیل به اهداف اساسی سازمان تضمین می‌گردد (رضائیان، ۱۳۷۲: ۱۰۵)؛ در کتاب استراتژی و تحولات ژئوپلیتیکی راهبرد چنین تعریف شده: «تدابیری است که جامعه برای بسیج و کاربرد کلیه منابع موجود و یا قابل حصول به‌منظور حفظ و تعمیم ارزش‌های متعلق به خود اتخاذ می‌کند» (تقفی‌عامری، ۱۳۷۳)؛ از منظر دیگر راهبرد، مسیر فعالیت سازمان برای تحقق اهداف سازمان است؛ بدین معنی که پس از تعیین اهداف، عموماً راه‌های متفاوتی جهت تحقق آن‌ها متصور است و هریک از این راه‌ها می‌تواند راهبرد سازمان باشد؛ ولی گروه کارشناسی با توجه به نقاط قوت و ضعف محیط داخلی و با لحاظ نمودن فرصت‌ها و تهدیدات محیط خارجی، بهترین راه را انتخاب می‌کند و این راه، راهبرد سازمان خواهد بود و فعالیت آتی سازمان و بخش‌های وظیفه‌ای بایستی در این راستا باشد (بوفر، ۱۳۶۶: ۲۲).

دفاع همه‌جانبه^۱

واژه دفاع همه‌جانبه به‌عنوان رویکردی با بهره‌گیری از جمیع ظرفیت‌ها، قابلیت‌ها و منابع ملی در راستای دفع تهدیدات و تسریع اهداف در نظام اسلامی که تبیین‌کننده جهاد کبیر است؛ اولین مرتبه در اندیشه دفاعی حضرت امام (ره) با تأکید بر بررسی همه‌جانبه قوت‌ها، ضعف‌ها، طرح‌ها و برنامه‌ها، جهت تحقق اهداف تحت عنوان راهبرد دفاع همه‌جانبه (مردی، ۱۳۷۸: ۴۵) تبیین گردید؛ از این منظر به چند تعریف دفاع همه‌جانبه اشاره

1 . Overwhelming Defense

می‌شود: «دفاع همه جانبه در اثر رابطه‌ی تعاملی پویا، انواع موانع و محدودیت‌های ساختاری که می‌توانست باعث توقف یا انسداد انقلاب و پیام‌های آن شود، را مرتفع کرد (افتخاری، ۱۳۸۲: ۶۳)؛ از منظر دیگر: آماده‌سازی و به‌کارگیری همه‌سرمایه‌های انسانی، امکانات مادی و معنوی به‌منظور پیشگیری و مقابله با هر نوع تهدید و تهاجم دشمنان خارجی و داخلی» (خانی، ۱۳۷۶: ۵۸) دفاع همه‌جانبه می‌باشد به‌عبارت دیگر «کاربست تمامی ظرفیت‌ها و مقدرات موجود برای مواجهه با تهدیدات فراوان است (همت، ۱۳۹۴: ۴۱).

جهاد کبیر

در مکتب حیات‌بخش اسلام که به بقاء و دوام نظام اسلامی جهت تحقق کمال قرب الهی انسان عنایت ویژه دارد راهبردهای نظام‌سلطه با رویکرد راهبرد نظامی جهت شکست یا تسلیم نظام اسلامی چنین تبیین شده: «... إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيَنْفِقُونَهَا - ترجمه: البته آنان که کفر ورزیدند انفاق می‌کنند اموالشان را (در پیکار با مسلمانان) تا بازدارند (مردم را) از راه خدا به‌زودی ...» (همان، انفال: ۳۶)؛ این مهم در اندیشه‌ی دفاعی حضرت علی^(ع) چنین تبیین شده: «... أَلَا وَإِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ ذَمَّرَ حِزْبَهُ، وَاسْتَجَلَبَ جَلْبَهُ، لِيَعُودَ الْجُورُ إِلَى أَوْطَانِهِ، وَيَرْجِعَ الْبَاطِلُ إِلَى نَصَابِهِ - ترجمه: آگاه باشید که شیطان حزب خود را برانگیخته و سپاه خویش بسیج کرده تا بار دیگر، ستم در جای خود مستقر گردد و باطل به جایگاه خود بازگردد ...» (دشتی، ۱۳۷۹، خطبه ۲۲: ۵)؛ در مصحف هدایت راهبرد دفع تهدیدات همه‌جانبه، پیچیده، ژرف نظام‌سلطه چنین ابلاغ شده: «فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا» (فرقان/۵۲)؛ در اندیشه‌ی سیاسی امام‌المسلمین راهبرد فوق چنین تبیین شده: «... یعنی اطاعت نکردن از دشمن، از کافر؛ از خصمی که در میدان مبارزه با تو قرار گرفته اطاعت نکن. اطاعت یعنی چه؟ یعنی تبعیت؛ تبعیت نکن. تبعیت نکردن در کجا؟ در میدان‌های مختلف؛ تبعیت در میدان سیاست در میدان اقتصاد، در میدان فرهنگ، در میدان هنر. در میدان‌های مختلف از دشمن تبعیت نکن؛ این شد جهاد کبیر...» (امام‌خامنه‌ای، ۱۳۹۵/۰۳/۰۳) در دیگر فراز اندیشه‌ی سیاسی معظم له جهاد کبیر چنین تبیین شده: «جهاد برای عدم تبعیت، برای عدم

دنباله‌روی از دشمن؛ پس مسیر و جهت‌گیری این مجلس این است؛ مسیر انقلابی، مسیر انقلابی‌گری، تعقیب راه انقلاب، تحکیم اسلام، تحکیم دین خدا...» (امام‌خامنه‌ای: ۱۳۹۵/۰۴/۰۶) دیگر راهبردهای قرآن کریم که تبیین‌کننده عدم اطاعت از کفار و مشرکین می‌باشد آیه نفی سبیل است که راهبرد فوق‌چنین تبیین شده: «وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا» (نساء/۱۴۱).

تحلیل مضمون^۱

روشی برای شناخت تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است؛ این روش فرایندی است برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌های غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند (براون و کلارک^۲، ۲۰۰۶: ۸۰). مضامین سه دسته‌اند الف) مضامین پایه^۳ (کدها و نکات کلیدی موجود در متن) ب) مضامین سازمان‌دهنده^۴ (مقولات به دست آمده از ترکیب و تخلص مضامین پایه) ج) مضامین فراگیر^۵ (مضامین عالی در برگیرنده اصول حاکم بر متن به عنوان یک کل). با تحلیل مضامین، شبکه‌ای از مضامین ایجاد می‌شود و در نهایت با تحلیل آن‌ها مفاهیم کلیدی، استخراج و مدل تبیین می‌گردد (آتراید و استیرلینگ^۶، ۲۰۰۱: ۳۹۵). تحلیل مضامین به سه روش قالب مضامین، ماتریس مضامین و شبکه مضامین مطابق با جدول ۲ انجام می‌شود که در این تحقیق از روش شبکه مضامین استفاده شده است.

-
- 1 . Thematic Analysis
 - 2 . Braun & Clarke
 - 3 . Basic Themes
 - 4 . Organized Themes
 - 5 . Overarching Themes
 - 6 . Attride & Stirling

جدول ۲: روش تحلیل‌های مضمون (قاضی میرسعید، ۱۳۹۶: ۸۳)

روش	شرح	ارائه‌دهنده روش
قالب مضامین	در تحقیقاتی که تعداد متون و داده‌های آن زیاد باشد (ده تا سی منبع) به کار می‌رود	کینگ و هوراکز ^۱ (۲۰۱۰)
ماتریس مضامین	جهت مقایسه مضامین با یکدیگر و یا مقایسه مضامین در منابع داده‌ها استفاده می‌شود	مایلز و هابرمین ^۲ (۱۹۹۴)
شبکه مضامین	شبکه مضامین نقشه‌ای شبیه تارنما به مثابه اصل سازمان‌دهنده و روش نمایش‌دهنده عرضه می‌کند	آتراید و استیرلینگ (۲۰۰۱)

شبکه مضامین بر اساس روندی مشخص پایین‌ترین سطح قضایای پدیده را از متن بیرون می‌کشد (مضامین پایه) سپس با دسته‌بندی این مضامین پایه‌ای و تخلیص آن‌ها به اصول مجردتر و انتزاعی‌تر دست پیدا می‌کند (مضامین سازمان‌دهنده)؛ در قدم سوم این مضامین عالی در قالب استعاره‌های اساسی گنجانده شده و به صورت مضامین حاکم بر کل متن در می‌آید (مضامین فراگیر)؛ سپس این مضامین به صورت نقشه‌ای شبیه تارنما، رسم و مضامین برجسته هر یک از این سطح همراه با روابط میان آن‌ها نشان داده می‌شود و بر وابستگی و ارتباط متقابل میان شبکه تأکید شود (قاضی میرسعید، ۱۳۹۶: ۸۳) سه بخش اصلی شبکه مضمونی به شرح جدول زیر می‌باشد.

- 1 . King & Horrocks
- 2 . Miles & Huberman

جدول ۳: مراحل تنظیم شبکه مضمونی (آتراید و استیرلینگ، ۲۰۰۱: ۳۹۲)

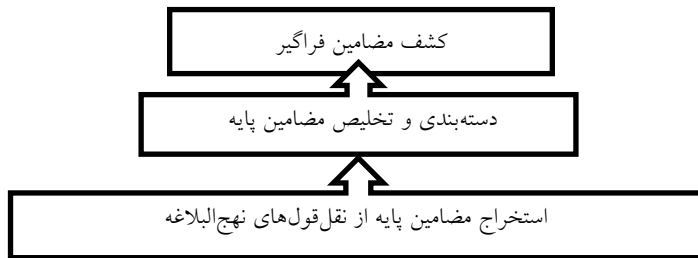
مرحله تحلیلی	گام	اقدام
الف) تجزیه و تحلیل متن	گام اول: کدگذاری	تهیه یک چارچوب کدگذاری تجزیه متن به بخش‌های کوچک‌تر با استفاده از چارچوب کدگذاری
	گام دوم: تعریف مضامین	استخراج مضامین از بخش‌های کدگذاری شده متن تصحیح مضامین
	گام سوم: ساختن شبکه مضمونی	منظم کردن یافتن مضامین بازیابی مضامین پایه‌ای برای یافتن مضامین سازمان‌دهنده استخراج مضمون (مضامین) فراگیر ترسیم شبکه‌های مضمونی
ب) کشف متن	گام چهارم: توصیف و کشف شبکه‌های مضمونی	توصیف شبکه کشف شبکه
	گام پنجم: خلاصه‌کردن شبکه‌های مضمونی	خلاصه‌کردن شبکه‌های مضمونی
ج) یکپارچه سازی کشف‌ها	گام ششم: توصیف الگوها	توصیف الگوها

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق کیفی و از حیث جهت‌گیری، کاربردی-توسعه‌ای و از حیث هدف اکتشافی و توسعه‌ای است؛ زیرا با نگاهی ارزشی به موضوع می‌پردازد؛ از آنجاکه تحقیق در سیستم امنیت پایدار کشور استفاده می‌شود کاربردی است و چون در این تحقیق به دنبال کشف مضامین از نهج البلاغه هستیم از نوع اکتشافی است.

جامعه آماری و قلمرو پژوهش مشتمل برنامه‌ها، خطبه‌ها و حکمت‌ها کتاب شریف نهج البلاغه مرتبط با راهبردهای استکبار در راستای شکست و تسلیم نظام اسلامی و راهبردهای دفع تهدیدات متصور بوده است. در تعیین روایی، تعداد ۱۲ نفر از خبرگان

نظامی به صورت هدفمند انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از روش کتابخانه‌ای و فیش‌برداری از نهج البلاغه پیرامون راهبردهای نظام سلطه جهت تسلیم و شکست نظام اسلامی و راهبردهای مقابله با آن به‌عنوان راهبردهای جهاد کبیر جمع‌آوری شده است. ارائه نتایج منسجم در تحلیل کیفی و به‌خصوص در این پژوهش مستلزم حفظ و ارائه روند تولید مبتنی بر روش ترکیب منتخب است؛ لذا مطابق مضمون آراید-استیرلینگ، از تمامی فرمایشات حضرت علی (ع) راهبردهای نظام سلطه جهت تسلیم یا شکست نظام اسلامی و راهبردهای مقابله با آن که تبیین‌کننده جهاد کبیر می‌باشد انتخاب شده است. جهت‌شناسی و کشف مضامین از مرجع شریف نهج البلاغه از روش تحلیل مضمون که در بیان نظری تحقیق به آن اشاره شد و در تحقیقات کیفی کاربرد گسترده‌ای دارد استفاده گردید. الگوریتم پژوهش به شرح زیر می‌باشد:

شکل ۱: الگوریتم تحقیق مطابق با شکل مضمون آراید-استیرلینگ (نگارنده: ۱۳۹۹)

یافته‌های تحقیق و تجزیه و تحلیل داده‌ها

راهبرد استکبار

از دیدگاه مبانی اسلامی، نظام‌های سیاسی به‌منظور تحقق اهداف و با محوریت راهبردهای خاصی ایجاد، تثبیت و توسعه می‌یابند؛ این رویکرد نظام سلطه در قرآن کریم چنین تبیین شده: «يُخْرِجُوهُمْ مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ» (بقره/۲۵۷) از منظر مبانی ارزشی نظام سلطه در راستای تحقق ابر راهبرد فوق، متناسب با وضعیت و جامعه هدف راهبردهای متعددی را طراحی و اجرا می‌نمایند؛ این راهبرد نظام سلطه به پیامبر اکرم (ص) چنین ابلاغ

شده: «وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ - ترجمه: یهود و نصارا هرگز از تو راضی نشوند تا آنکه پیروی کنی آئین شان را ...» (بقره/۱۲۰)

مرحله یکم (گام یکم و دوم)

نظر به موضوع؛ این سؤال مطرح است که: از منظر نهج البلاغه استکبار جهت شکست یا تسلیم نظام اسلامی از چه راهبردهایی بهره می‌گیرد؟ نظر به الگوریتم تحقیق تعاریف راهبرد و مطالعات اکتشافی در نهج البلاغه درگام اول، ۳۰ نقل مرتبط با راهبردهای استکبار احصاء؛ سپس بر اساس گام دوم، نقل قول‌ها مضمونی به مضامین پایه تبدیل گردید. فرایند فوق به شرح جدول ۴ می‌باشد.

جدول ۴: تبدیل نقل قول به مضامین پایه

مضامین پایه	برداشت از متن (نقل قول)	شناسه
کشتن پیامبر اکرم، انجام عملیات تروریستی در ایران - ترور شخصیت	«فَأَرَادَ قَوْمُنَا قَتْلَ نَبِيِّنَا... قوم ما (قریش) آهنگ کشتن پیامبر ما کردند...» - ترور شخصیت «عمرو عاص آلوده و ستمگر شگفتا پسر آن زن بدنام در میان مردم شام نشر می‌دهد که من اهل مزاح هستم مردی شوخ طبع، که مردم را سرگرم شوخی می‌کند. حرفی به باطل گفته! و سخنی به گناه انتشار داده است.» ^۱	نامه ۹: فراز ۱ - خطبه ۸۴: فراز یکم
منع کردن از زندگی شیرین، شامیان با بستن آب شما را دعوت به پیکار یا ذلت کرده‌اند، کارتر می‌خواهد با فشار اقتصادی ایران را به زانو در آورد، فشارهای اقتصادی و دیپلماتیک علیه ایران	«... وَمَعُونَا الْعَذْبَ - ترجمه: از زندگی شیرین منع‌مان نمودند...» این راهبرد چنین ترسیم شده: «شامیان با بستن آب شما را به پیکار دعوت کرده‌اند اکنون بر سر دو راهی قرار دارید؛ یا به خواری در افتید جای خود بنشینید و یا شمشیرها را از خون سیراب کنید تا از آب سیر آب شوید...» «دولت کارتر... تصمیم گرفت تا از فشارهای اقتصادی برای به زانو درآوردن حکومت انقلابی ایران استفاده کند...» در روزنامه نیورک تایمز این راهبرد استکبار علیه نظام چنین تبیین شده: «...واشنگتن امیدوار است مجازات‌های اقتصادی و دیپلماتیک علیه ایران فعال‌تر شود...»	نامه ۹: فراز ۱- خطبه ۵۱: فراز اول-کلن،- ۱۳۶۲: ۱۳۶ - روزنامه السفير، چاپ بیروت، ۱۳۵۹/۰۲/۱۰

۱. عَجَبًا لِابْنِ النَّبَغَةِ يَزْعُمُ لِأَهْلِ الشَّامِ أَنَّ فِي دُعَابَتِهِ وَأَنَّ امْرُؤًا تَلْعَابَةُ زَنْ: أَعَافِسُ وَأَمَارِسُ لَقَدْ قَالَ بَاطِلًا، وَتَطَوَّقَ آثِمًا. (خطبه ۸۴: فراز یکم)

۲. قَدْ اسْتَطَعْتُمْ كُمْ الْقِتَالَ فَأَقْرَبُوا عَلَيَّ مَذَلَّةً وَتَأْخِيرَ مَحَلَّةٍ أَوْزَوْهُ وَالسَّيُوفَ مِنَ الدِّمَاءِ تَرَوُّهُ مِنَ الْمَاءِ (خطبه ۵۱)

مضامین پایه	برداشت از متن (نقل قول)	شناسه
بسا کارها که کردند، حبس یا کشتن پیامبران الهی، هدف تهاجم طبس کودتای نظامی بود، کودتای امریکا علیه ایران با همکاری و کشورهای منطقه	«...وَفَعَلُوا بِنَا الْأَفَاعِيلَ-ترجمه: بسا کارها که کردند»-...هدف از تهاجم طبس تنها آزادی گروگان‌ها نبود؛ بلکه کودتا برای سرنگونی رژیم ایران، هدف اصلی این عملیات بود...» - «...آمریکا با همکاری مصر و رژیم صهیونیستی طرح کودتا در ج.ا.ایران را مورد بررسی قرار داد»	نامه ۹، (انفال/۳۰) (کیسه‌زا، ۱۳۶۲: ۱۳۶) (گزارش ویژه، خبرگزاری ج.ا.ا. مورخ ۱۳۵۹/۰۳/۰۴: ۲۰)
بارها نشستند و درباره‌ی رأی‌ها زدند، دولت ایران اصول بین‌الملل را نادیده گرفته، در صورتی‌که استانداردهای بین‌المللی نقض گردد امریکا دفاع می‌کند	«...وَهَمُّوا بِنَا الْهُمُومَ-ترجمه: پس درباره‌ی ما بارها نشستند و رأی‌ها زدند...»-«آن‌چنانکه در سال ۱۳۷۰ توسط نماینده‌ی سازمان ملل در مورد حقوق بشر و سازمان عفو بین‌الملل گزارش شده، دولت ایران اهمیت اصول بین‌المللی را نادیده می‌گیرد...» «...در صورتی‌که خواسته‌ها و استانداردهای معنوی جامعه‌ی جهانی نقض گردند، ایالات متحده به دفاع از آن‌ها برخواهد خواست...»	(نام ۹) (رویدادها و تحلیل‌ها، شماره ۹۲: ۷۲) - (همان شماره ۹۳: ۲۴)
فتنه‌هایی است چون ظلمت شب کس را یارای آن نیست که در برابرشان برپای خیزد. هیچ‌یک از درفش‌هایش واپس نخواهد نشست- پشتیبانی امریکا از گروه‌های معاندی که به مبارزه علیه نظام اسلامی برخیزند.	«...فتنه‌ها همانند اشتری مهار کرده و پالان بر پشت نهاده که آنکه مهارش را می‌کشد به شتابش وادارد و آنکه بر آن سوار شده تا حد توان می‌دواندش، به سوی شما می‌آیند. آن فتنه‌جویان قومی هستند که سخت‌دلی و آزارشان بیش و رخت و جامه‌شان اندک است...» «... در شگفتم و چرا در شگفت نباشم از خطاهای این فرقه‌های گوناگون که هریک را هم در دین خود حجت و دلیلی دیگر است از هیچ پیامبری پیروی نمی‌کنند و به هیچ وصی پیامبری اقتدا نمی‌نمایند و به غیب ایمان ندارند و از عیب نمی‌پرهیزند. اعمالشان شبه‌آمیز است و در طریق هواهای نفسانی خود گام می‌زنند؛ هرچه را که خود پسندند نیکش دارند و هرچه را که ناخوش دارند منکر شمارند. در مشکلات به افکار و اندیشه‌های خود پناه می‌برند و در مهمات به آرای خود تکیه دارند؛ هریک از آن‌ها گویی که خود پیشوای خود است و چنان پندارد که خود محکم‌ترین دستگیره‌ها و استوارترین وسیله‌هاست ^۲ -«هر گروه میانه‌رو متمایل به غربی که به مبارزه علیه مالاها برخیزد در مورد او به‌عنوان یک گروه مترقی با علاقه تمام تبلیغ خواهیم کرد»	(خطبه ۱۰۱: فراز دوم) (خطبه ۸۸: ۳-۵) (غضنفری، ۱۳۸۱: ۱۴۲)

۱. فِتْنٌ كَطِيعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ، لَا تَقُومُ لَهَا قَائِمَةٌ، وَلَا تَأْتِدُّ لَهَا رَايَةٌ، تَأْتِيكُمْ مَرْمُومَةٌ مَرَّ حَوْلَهُ يُخْفِزُهَا قَائِدُهَا (خطبه ۱۰۱)
۲. أَعْجَبَ مِنْ خَطِّ هَذِهِ الْفِرْقِ عَلَى اخْتِلَافِ حُجَجِهَا فِي دِينِهَا لَا يَفْتَصُونَ أَثَرَ نَبِيٍّ وَلَا يَفْتَدُونَ بِعَمَلٍ وَصِيٍّ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِغَيْبٍ وَلَا يَعْفُونَ عَنْ غَيْبٍ يَعْمَلُونَ فِي الشُّبُهَاتِ وَ يَسِيرُونَ فِي الشُّبُهَاتِ الْمَعْرُوفِ فِيهِمْ مَا عَرَفُوا، وَ الْمُتَكْرِرُ عِنْدَهُمْ مَا أَنْكَرُوا مَفْرَعُهُمْ فِي الْمُضْطَلَّاتِ إِلَى أَنْفُسِهِمْ وَ تَعْوِيلُهُمْ فِي الْمُبْهَمَاتِ عَلَى آرَائِهِمْ كَأَنَّ كُلَّ امْرِئٍ مِنْهُمْ إِمَامٌ نَفْسِهِ قَدْ أَخَذَ مِنْهَا فِيمَا يَرَى بَعْرَى ثِقَاتٍ وَ أَسْبَابِ مُحْكَمَاتٍ (فراز ۳-۵ خطبه ۸۸).

مضامین پایه	برداشت از متن (نقل قول)	شناسه
کوچک جلوه دادن گناهان بزرگ و فریب و انحراف مردم از مسیر رستگاری-نفوذ بازگان و همکاری در نظام اسلامی- همکاری بنی صدر با سازمان سیا	گناهان بزرگ را کوچک می‌شمارد و آرام آرام دوستان خود را فریب داده و راه رستگاری را بر روی بند شدگانش می‌بندد... ^۱ «بازرگان و اعضای کابینه‌اش که اکثر تحصیل کرده غرب بودند، با ما همکاری داشتند...» - «او (بنی صدر) پیش از انقلاب با حقوق ماهیانه هزار دلار و با کد رمز «اس.دی. لور»- با سازمان سیا همکاری می‌کرد»	(خطبه ۸۳ فراز ۴۳) - Hart, (1995:23) - (اسناد لانه جاسوسی، ج ۳۸: ۲۰۴)
برحذر بودن از منافقان به دلیل گمراه نمودن انسان- تهدید نوح به سنگسار جهت مقابله با هدایت انسان- تهمت دورغ به ابراهیم خلیل (ع)- جنگ روایی تنها راه شکست جمهوری اسلامی	«از منافقان برحذر می‌دارم. منافقان، گمراهان و گمراه کنندگانند. خود خطا کردند و دیگران را هم به خطا اندازند. هر بار رنگی به خود گیرند و هر روز سخنی دیگر گویند و شیوه‌ای دیگر انگیزند و تا شما را گمراه کنند به هر وسیله جنگ می‌زنند و در هر جا به کمین می‌نشینند...» - تاکتیک تهدید: «... قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهَ يَا نُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ - ترجمه: ای نوح اگر به تبلیغ خود پایان ندهی بی‌تردید سنگسار خواهی شد...» - تاکتیک تردید: «... قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ - ترجمه: به راستی برای ما از حق می‌گویی یا ما را به بازی گرفته‌ای...» تنها «جنگ‌روانی» است که سقوط یکی از آخرین رژیم‌های ایدئولوژی و به‌شدت متعصب (رژیم ایران) در جهان امروز را تضمین خواهد کرد»	(خطبه ۱۹۸: فراز ۴) (شعراء/۱۱۶) (انبیاء/۵۵) (واشنگتن تایمز، ۱۵ ژانویه ۱۹۹۶)
این‌کار، کار اهل جاهلیت است. آن‌ها یار و یاور دارند؛ اگر در این‌باره جنبشی پیش‌آید-مردم چند دسته خواهند بود... کاری نکنید که قدرت ما را ضعیف سازد و کاخ قوت و شوکت را فرو ریزد و سر انجام سستی و ذلت به‌بار آورد ^۲ ... تمام بذره‌های یک جنگ داخلی در ایران کاشته شده، ما تسلیحات زیادی در ایران داریم. گروه‌های زیادی در ایران آماده جنگ هستند ما در آستانه موفقیت و پیروزی هستیم ^۳ ... انقلاب ایران محکوم به شکست است و آن کشور در آستانه تجزیه به قطعات کوچک است...	«این‌کار، کار اهل جاهلیت است. آن‌ها یار و یاور دارند؛ اگر در این‌باره جنبشی پیش‌آید-مردم چند دسته خواهند بود... کاری نکنید که قدرت ما را ضعیف سازد و کاخ قوت و شوکت را فرو ریزد و سر انجام سستی و ذلت به‌بار آورد ^۲ ... تمام بذره‌های یک جنگ داخلی در ایران کاشته شده، ما تسلیحات زیادی در ایران داریم. گروه‌های زیادی در ایران آماده جنگ هستند ما در آستانه موفقیت و پیروزی هستیم ^۳ ... انقلاب ایران محکوم به شکست است و آن کشور در آستانه تجزیه به قطعات کوچک است...»	(خطبه ۱۶۸) (روزنامه کیهان ۱۳۵۹/۱۰/۲۰) (Bill, 1988: 258)

۱. وَهَوْنٌ مُؤَيَّنَاتٍ الْعَظَامِ، حَتَّى إِذَا اسْتَدْرَجَ قَرِيْبَتَهُ، وَاسْتَعْلَقَ رَهِيْبَتَهُ اَنْكَرَ مَا زَيَّنَ وَاسْتَعْظَمَ مَا هَوَّنَ، وَحَدَّرَ مَا اَمَّنَ (خطبه ۸۳ فراز ۴۳).

۲. اَحَدَرَكُمْ اَهْلَ النِّفَاقِ، فَاِنَّهُمْ الضَّالُّوْنَ الْمُضِلُّوْنَ، وَ الرَّالُّوْنَ الْمُزِلُّوْنَ، يَتَلَوْنَوْنَ الْوَاثَا، وَ يَفْتَنُوْنَ اَفِيْنَانَا، وَ يَعْمَدُوْنَكُمْ بِكُلِّ عِمَادٍ، وَ يَرْضَدُوْنَكُمْ بِكُلِّ مِرْصَادٍ (خطبه ۱۹۴).

۳. اِنَّ النَّاسَ مِنْ هَذَا الْاَمْرِ - اِذَا حُرِكَ - عَلٰى اُمُوْر: فِرْقَةٌ تَرٰى مَا تَرَوْنَ وَ فِرْقَةٌ تَرٰى مَا لَا تَرَوْنَ، وَ فِرْقَةٌ لَا تَرٰى لَ هَذَا وَلَا هَذَا، ... وَ لَا تَفْعَلُوْا فِعْلَهُ تَضَعُضِعُوْهُ، وَ تُسْقِطُ مِنْهُا وَ تُوْرِثُ وَهْنًا وَ ذِلَّةً. وَ سَأَمْسِكُ الْاَمْرَ مَا اسْتَمْسَكَ، وَ اِذَا لَمْ اَجِدْ بُدْءًا فَآخِرُ الدَّوَاءِ الْكِيُّ

مضامین پایه	برداشت از متن (نقل قول)	شناسه
سپس برای ما آتش جنگ افروختند-با شما جنگ می- کند تا برگردانند شما را از دینتان که اسلام است. جنگ برای گرفتن کینه‌ها	«...أَوْ قَتَلُوا لَنَا نَارَ الْحَرْبِ-ترجمه: سپس برای ما آتش جنگ افروختند...»- «...وَلَا يَزَالُونَ يَقَاتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَرُدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَن يَرْتُدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِ-ترجمه: و مشرکان پیوسته کارزار می‌کنند با شما تا آنکه برگردانند شما را از آئین خودتان که اسلام است.»- «... أَحْقَادُ بَدْرِيَّةٍ وَ خَيْبَرِيَّةٍ وَ حُنَيْنِيَّةٍ وَ غَيْرَهُنَّ...»	(همان، نامه ۹) (بقره ۲۱۷/ (قمی، ۱۳۸۴: (۹۲۲
شیطان راه خود را برایتان هموار می‌نماید	«... شیطان راه خود را برایتان هموار نموده، می‌خواهد گره رشته ایمانتان بگسلد و به جای اتحاد کارتان را به تفرقه کشد و فتنه و فساد برانگیزاند. از افسون‌ها و سوسه‌هایش اعراض کنید ^۱ ».	(خطبه ۱۲۱: فراز ۸)

مرحله دوم (گام‌های سوم و چهارم)

بر اساس الگوریتم تحقیق، در گام سوم مضامین پایه به مضامین سازمان‌دهنده و در گام چهارم بر مبنای مضامین سازمان‌دهنده، کشف مضامین فراگیر صورت می‌گیرد که فرایند فوق به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول ۵: تبدیل مضامین پایه به مضامین سازمان‌دهنده و فراگیر

مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
کشتن پیامبر اکرم (ص)	کشتن رهبران الهی (ترور فیزیکی) ^۲	راهبرد ترور
انجام عملیات تروریستی در ایران	ترور مردم و مسئولان	راهبرد تحریم
گفتند البته این سحری هویدا است	ترور شخصیت	
منع کردن از زندگی شیرین،	تنگناهای اقتصادی	راهبرد کودتا ^۳
شامیان با بستن آب بر روی شما دعوت به پیکار یا ذلت نموده‌اند،	بستن منابع حیاتی	
کارتر تصمیم گرفت با فشار اقتصادی ایران را به زانو در آورد،	فشار اقتصادی	
مجازات‌های اقتصادی و دیپلماتیک علیه ایران فعال‌تر شده است	مجازات‌های اقتصادی	
بسا کارها که کردند،	فشارهای سیاسی	

۱ .. إِنَّ الشَّيْطَانَ يَسْتِي لَكُمْ طُرُقَهُ وَ يَرِيدُ أَنْ يَحُلَّ دِينَكُمْ عُقْدَةً عُقْدَةً، وَ يَعْطِيكُمْ بِالْجَمَاعَةِ الْفُرْقَةَ وَ بِالْفُرْقَةِ الْفِتْنَةَ، فَاصْدِقُوا عَن نَزْعَاتِهِ وَ نَفْعَاتِهِ، وَ اقْبَلُوا النَّصِيحَةَ مِمَّنْ أهدَاها إِلَيْكُمْ وَ اعْتَقِلُوهَا عَلَي أَنْفُسِكُمْ... (خطبه ۱۲۱)

2. Personalities Terror

3. coupdetat

مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده	مضامین فراگیر
حبس یا کشتن پیامبران الهی،	حفظ رهبران الهی	
هدف تهاجم طمس کودتای نظامی بود،	کودتا نظامی	
همکاری امریکا و کشورهای منطقه برای کودتا در ایران	همکاری های بین المللی	
بارها نشستند و درباره ما رأی ها زدند،	تعاملات بین المللی	تصویب قوانین بین المللی
دولت ایران اصول بین الملل را نادیده گرفته،	فشارهای بین المللی	
در صورتی که استانداردهای بین المللی نقض گردد امریکا دفاع می کند	تصویب قوانین بین المللی	
فتنه هایی است چون ظلمت شب کس را یارای آن نیست که در برابرشان برپای خیزد؛ هیچ یک از درفش هایش واپس نخواهد نشست	ایجاد فتنه	راهبرد فتنه
پشتیبانی امریکا از گروه های معاندی که به مبارزه علیه نظام اسلامی برخیزند	پشتیبانی از فتنه	
برحذر بودن از منافقان به دلیل گمراه نمودن انسان	انحراف انسان ها	جنگ روانی ^۱
تهدید نوح به سنگسار جهت مقابله با هدایت انسان	تهدید سنگسار	
تهمت دروغ به ابراهیم خلیل (ع)	تهمت دروغ	
جنگ روایی تنها راه شکست جمهوری اسلامی	شکست بدون جنگ	
کوچک جلوه دادن گناهان بزرگ و فریب و انحراف مردم از مسیر رستگاری	فریب و انحراف مسلمانان	راهبرد نفوذ
نفوذ بازرگان و همکارانش در نظام اسلامی	فریب و جذب کارگزاران	
همکاری بنی صدر با سازمان سیا	بهره گیری از ضعف کارگزاران	
این، کار اهل جاهلیت است؛ آن ها یار و یاور دارند؛ اگر در این- باره جنبشی پیش آید مردم چند دسته می شوند	جنگ داخلی و تفرقه بین امت	راهبرد آشوب های داخلی ^۲ :
تمام بذره های یک جنگ داخلی در ایران کاشته شده	ایجاد جنگ داخلی	
آن کشور (ایران) در آستانه تجزیه به قطعات کوچک است	تجزیه کشور	
سپس برای ما آتش جنگ افروختند	ایجاد جنگ منظم	راهبرد تهاجم نظامی ^۳
با شما جنگ می کند تا برگرداند شما را از دینتان که اسلام است.	جنگ جهت مقابله با دین حق	
جنگ برای گرفتن کینه ها	جنگ برای گرفتن انتقام	
شیطان راه خود را برایتان هموار می نماید	هموار کردن مسیر فساد	راهبرد فرهنگی ^۴

1. Psychological War
2. Internal.Crisis
3. Military Aggressio
- 4 . Cultural Aggression

نظر به نتایج مستخرجه از تجزیه و تحلیل داده‌ها مدل مفهومی راهبردهای استکبار جهت شکست و تسلیم نظامی اسلامی به شرح زیر ترسیم می‌گردد:

نمودار (۱) مدل مفهومی راهبرد استکبار (نگارنده: ۱۴۰۱)

راهبردهای جهاد کبیر از منظر نهج‌البلاغه

در اندیشه دفاعی حضرت علی (ع) اسلام به‌عنوان خاتم ادیان الهی در راستای دفع تهدیدات نظام سلطه در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، نظامی و... برخوردار از چنان ظرفیتی است که نظام اسلامی را شکست‌ناپذیر و مقاوم در برابر ذلت و تسلیم راهبردهای استکبار می‌نماید. در فرازهای ۱۰ تا ۲۰ خطبه ۱۹۸ راهبردهای دوازده‌گانه و در سایر خطبه‌ها، نامه‌ها و حکمت‌ها راهبردهای ارائه شده که به بهترین شکل تبیین‌کننده جهاد کبیر می‌باشد که به فرازهایی از آن‌ها با توجه به ظرفیت نوشتار اشاره می‌گردد.

مرحله یکم (گام یکم و دوم)

نظر به موضوع؛ این سؤال مطرح است که: منشور جهاد کبیر از منظر نهج‌البلاغه در راستای مقابله با راهبردهای استکبار برخوردار از چه راهبردهای است؟ الگوریتم تحقیق و مطالعات اکتشافی در نهج‌البلاغه در گام اول، ۳۲ نقل مرتبط با راهبردهای مرتبط با جهاد کبیر

در راستای مقابله با راهبردهای استکبار احصاء؛ سپس در گام دوم الگوریتم، نقل قول‌ها مضمونی به مضامین پایه تبدیل گردید. فرایند فوق به شرح جدول ۶ می‌باشد.

جدول ۶: تبدیل نقل قول به مضامین پایه

مضامین پایه	برداشت از متن (نقل قول)	شناسه
اسلام دژ مستحکم - اسلام محصور ذلت ابرقدرت‌ها - اسلام محور حل مشکلات جهان اسلام	خداوند اسلام را به گونه‌ای استحکام بخشید که پیوندهایش نگسلد و حلقه‌هایش از هم جدا نگردد و ستون‌هایش خراب نگردد ^۱ - من با اطمینان می‌گویم اسلام ابرقدرت‌ها را به خاک ملذت می‌نشانند اسلام موانع بزرگ داخل و خارج محدود خود را یکی پس از دیگری بر طرف و سنگرهای کلیدی جهان را فتح خواهد کرد» - تا ... به اسلام رسول الله (ص) برنگردیم مشکلات مان سر جای خودش است نه می‌توانیم قضیه فلسطین را حلش کنیم، نه افغانستان را و نه سایر جاها را...	(خطبه ۱۹۸: فراز ۱۳) (سپاه، ۱۳۸۲: ۴۴) (صحیفه، ج ۱۲: ۲۸۲)
اطاعت خدا و رسول خدا - ولایت محور تحقق اسلام - امامت و ولایت محور نظم جامعه - ولایت و امامت محور وحدت	اطاعت کنید خدا و رسول و جانشینان آن‌ها را. ۲. «... به خدا سوگند اگر در پیروی از حکومت و امام اخلاص نداشته باشید خدا دولت اسلام را از شما خواهد گرفت و هرگز به شما باز نخواهد گردانید و در دست دیگران قرار خواهد گرفت...» ۳. «... و امامت را برای نظام امت و اطاعت را برای بزرگداشت امام ۴. «... جایگاه امام هم چون ریسمانی محکم است که مهره‌ها را متحد ساخته به هم پیوند می‌دهد اگر این رشته از هم بگسلد مهره‌ها پراکنده و هر کدام به سوی خواهند افتاد و سپس هرگز جمع‌آوری نخواهند شد...» ۵	(نساء/۵۹) (خطبه ۱۶۹: فراز ۲) (حکمت ۲۵۲) (خطبه ۱۴۶: فراز ۲)
ایمان محور اصلاح و دسترسی به اعمال نیک - ایمان محور شکست دشمن - ایمان محور ورود به میدان‌های سخت و تحقق هدف‌های بزرگ	... ایمان روشن‌ترین راه‌ها و نورانی‌ترین چراغ‌هاست، با ایمان می‌توان به اعمال صالح راه برد و با اعمال نیکو به ایمان می‌توان دسترسی پیدا کرد؛ با ایمان علم و دانش آبادان است ۶. «... اما ملت ایران در میان تحریم همه‌جانبه به خصوص تحریم سلاح و تجهیزات	دشستی، ۱۳۹۴، خطبه ۱۵۴: فراز ۱ (۱۳۸۹/۰۸/۱۹) (۱۳۸۸/۰۷/۱۴)

۱. ثُمَّ جَعَلَهُ لَا انْفِصَامَ لِعُرْوَتِهِ، وَ لَا فُكَّ لِخَلْقَتِهِ، وَ لَا انْهَادَ لِأَسَاسِهِ، وَ لَا زَوَالَ لِذَعَائِمِهِ (خطبه ۱۹۸، فراز ۳)

۲. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأَطِيعُوا الْأُمْرَ مِنْكُمْ (نساء ۵۹)

۳. وَاللَّهِ لَتَفْعَلَنَّ أَوْ لَيَفْعَلَنَّ اللَّهُ عَنْكُمْ سُلْطَانَ الْأِسْلَامِ، ثُمَّ لَا يَنْقُلُهُ إِلَيْكُمْ أَبَدًا حَتَّى يَأْرِزَ الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِكُمْ (خطبه ۱۶۹، فراز ۲)

۴. وَ الْأَمَامَةُ (الْإِمَامَةُ) نِظَامًا لِلْأُمَّةِ، وَ الطَّاعَةُ تَعْظِيمًا لِلْإِمَامَةِ (حکمت ۲۵۲)

۵. وَ مَكَانُ الْقِيمِ بِالْأَمْرِ مَكَانُ النَّظَامِ مِنَ الْخَرْزِ، يَجْمَعُهُ وَيَضُمُّهُ، فَإِذَا انْقَطَعَ النَّظَامُ تَفَرَّقَ وَ ذَهَبَ، ثُمَّ لَمْ يَجْتَمِعْ بِحَدِّافِيرِهِ أَبَدًا (خطبه ۱۴۶، فراز ۲)

۶. سَبِيلُ أَيْلُجِ الْمُنْهَاجِ، أَنْوَرُ السَّرَاجِ، فَبِالْإِيْمَانِ يُسْتَدَلُّ عَلَى الصَّالِحَاتِ، وَ بِالصَّالِحَاتِ يُسْتَدَلُّ عَلَى الْإِيْمَانِ، وَ بِالْإِيْمَانِ يُعَمَّرُ الْعِلْمُ (خطبه ۱۵۴، فراز ۱)

مضامین پایه	برداشت از متن (نقل قول)	شناسه
	جنگی، در غربت کامل، با اتکا به ایمان خود، ایمان جوانان خود، شناخت و دلیری نیروهای مسلح خود، توانست این دشمن متکی به کوه سلاح و تجهیزات را شکست دهد...»- «... ایمان به خدا، توکل به خدا، حسن ظن به خدا؛ این است که دل را آماده می‌کند برای ورود در میدان‌های دشوار؛ این است که گام‌ها را استوار می‌کند برای پیمودن جاده‌های سخت؛ این است که مشکلات را در چشم‌ها کوچک می‌کند، هدف‌های بزرگ را در اختیار انسان می‌گذارد...»	
برادرانی که با مرگ پیمان بستند و سرهایشان را هدیه دادند	«... کجایند برادران من که قدم در راه نهادند و همراه حق درگذشتند؟ عمارین یاسر کجاست؟ ابن تیّهان کجاست؟ ذوالشهادتین کجاست؟ کجایند همانندان ایشان، برادرانمان که با مرگ پیمان بستند و سرهایشان به سوی بزهکاران فرستاده شد ^۱ ...»	(خطبه ۱۸۲: ۲۹)
پس کمربندها را محکم کنید که به میدان نبرد رفتن کاری سخت است- استواری رأی با کسی است که قدرت و دارایی دارد	«... پس کمربندها را محکم کنید و دامن‌ها را بر کمر زنید؛ زیرا به میدان نبرد رفتن، کار دیگر است و به بزم سوز رفتن، کاری دیگر. ای بسا خواب‌نشین شب هنگام، تصمیم‌های روز را باطل سازد و چه بسا تاریکی‌ها تصمیم‌ها را از یادها بزداید...»- «استواری رأی با کسی است که قدرت و دارایی دارد با روی آوردن قدرت روی می‌آورد و با پشت کردن آن روی برتابد ^۲ »	(خان احمدی، ۱۳۹۹ ب: ۶۸) (حکمت ۳۳۴)
ای رسول ما تو چنانچه مأموری استقامت- اگر کوه‌ها لرزیدند تو مقاوم باش رسول گرامی با استقامت، مکتبی را پایه‌گذاری کرد که نجات بخش بشریت است	«... فَاسْتَقِمُّ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ تَرَجِمَهُ- پس ای رسول ما تو چنانچه مأموری استقامت و پایداری کن و کسی که با همراه است...» «تَزُولُ الْجِبَالُ وَ لَا تَزُولُ- اگر کوه‌ها متزلزل شوند، تو پایدار و استوار باش...»- «رسول گرامی در اثر استقامت، مکتبی را پایه‌گذاری کرد که نجات‌بخش همه انسان‌هاست... ما باید آن را الگوی خودمان قرار بدهیم...»	(هود/۱۱۱) (خطبه ۱۱ فراز اول) (صحیفه، ج ۱۴: ۲۰۰)

۱. أَيْنَ إِخْوَانِي الَّذِينَ رَكِبُوا الطَّرِيقَ، وَ مَضَوْا عَلَى الْحَقِّ أَيْنَ عَمَّارٍ، وَ أَيْنَ ابْنِ التَّيْهَانِ، وَ أَيْنَ ذُو الشَّهَادَتَيْنِ، وَ أَيْنَ نَظَرُواهُمْ مِنْ إِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ تَعَاقَدُوا عَلَى الْمَنِيَّةِ، وَ أُبْرِدَ بِرُؤْسِهِمْ إِلَى الْفَجْرَةِ؟ (خطبه ۱۸۲: ۲۹)

۲. شَدُّوا عُقْدَةَ الْمَازِرِ، وَ اطَّوُّوا فَضُولَ الْخَوَاصِرِ، لِاتِّجْمَعِ عَزِيمَتُهُ وَ وَرِيمَتُهُ، مَا تَنْقُضُ النَّوْمَ لِعِزَائِمِ الْيَوْمِ وَ أَمْحَى الظُّلْمَ لِنِذَائِكِرِ الْهَمَمِ (خطبه ۲۴۱)

۳. صَوَابُ الرَّأْيِ بِالذُّوْلِ يُقْبَلُ بِإِقْبَالِهَا، وَ يَذْهَبُ بِذَهَابِهَا (حکمت ۳۳۴)

مضامین پایه	برداشت از متن (نقل قول)	شناسه
اما من بصیرت لازم به امور دارم - تنها با بینش و بصیرت به نبرد با دشمنان بر می‌خواستیم	«... اما من بصیرت لازم به امور دارم، نه حق را پوشیده دارم و نه حق بر من پوشیده ماند...» «...ما در عصر پیامبر با بسیاری سپاهیان نمی‌جنگیدیم؛ بلکه تنها با بینش و بصیرت به نبرد با دشمنان بر می‌خواستیم...»	(خطبه ۶) (امین، ۱۴۰۶) ه.ق، ج ۳: ۷۷)
راهبرد جهانی: پاک‌سازی زمین از کج‌اندیشی - راهبرد منطقه‌ای: مقابله با ذلت مسلمین. راهبرد ملی: برخورد با جاهلان متناسب با شرایط	«... و اگر فرصت به چنگ آید به جنگ بر می‌خیزم و می‌کوشم تا زمین را از این شخص کج‌اندیش تبهکار پاکیزه سازم...» (ب) راهبرد جنگ منطقه‌ای: «... از شما می‌خواهند که بر سفره جنگ مهمانشان کنید و شما دو راه دارید یا تن به مذلت دادن و سقوط از منزلتی که در آن هستید یا شمشیرها را از خون و سیراب کنید تا سیراب شوید...» «... به‌خدا سوگند هر ملتی که درون خانه خود مورد هجوم قرارگرفت ذلیل خواهد شد...» (ج) جنگ داخلی: «... این کار، کار اهل جاهلیت است. آن‌ها یار و یاور دارند؛ اگر برای کفرشان حرکتی آغاز شود، مردم چند دسته خواهند شد: گروهی همان را می‌خواهند که شما طالبید و عده‌ای برخلاف شما فکر می‌کنند و دسته سوم نه این را می‌پسندند و نه آن‌را؛ بنابراین صبر کنید تا مردم آرام شوند و دل‌ها در جای خود قرار گیرند و حقوق از دست رفته با مدارا گرفته شود. اکنون مرا آسوده بگذارید و در انتظار فرمان من باشید، کاری نکنید که قدرت ما را تضعیف کند و اقتدار امت ما را متزلزل سازد و سستی و زبونی به بار آورد؛ این جریان سیاسی را تا می‌توان مهار می‌کنم؛ اما اگر راه چاره‌ای نیابم با آنان می‌جنگم» ^۲	(نامه ۴۵: فراز (۱۹) خطبه (۵۱) خطبه ۲۷: فراز (۴) (خطبه ۱۶۸): فراز (۲)

۱. وَ لَوْ أَمْكَنْتَ الْفُرْصَ مِنْ رِقَابِهَا لَسَارَعَتْ إِلَيْهَا، وَ سَأَجْهَدُ فِي أَنْ أَطَهَّرَ الْأَرْضَ مِنْ هَذَا الشَّخْصِ الْمَعْكُوسِ وَالْجِسْمِ الْمَرْكُوسِ (نامه ۴۵ فراز ۱۹)

۲. قَدْ اسْتَطَعْتُمُوكُمْ الْقِتَالَ فَأَقْرُوا عَلَيَّ مَذَلَّةً وَ تَأْخِيرَ مَحَلَّةً أَوْ رَوْوَا السُّيُوفَ مِنَ الدِّمَاءِ تَرَوْوَا مِنَ الْمَاءِ (خطبه ۵۱)

۳. فَوَاللَّهِ مَا غَزِيْتُ قَوْمًا قَطُّ فِي غَيْرِ دَارِهِمْ إِلَّا دَلُّوا (خطبه ۲۷ فراز ۴)

۴. إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ أَمْرُ جَاهِلِيَّةٍ، إِنَّ النَّاسَ مِنْ هَذَا الْأَمْرِ (إِذَا حُرِّكَ) عَلَيَّ أُمُورٌ: فِرْقَةٌ تَرَى مَا تَرُونَ وَ فِرْقَةٌ تَرَى مَا لَا تَرُونَ، وَ فِرْقَةٌ لَا تَرَى لَاهَذَا وَ لَاهَذَا، فَاصْبِرُوا حَتَّى يَهْدِيَ النَّاسُ وَ تَفْعَ الْقُلُوبَ مَوَاقِعَهَا وَ تُؤْخَذَ الْحُقُوقُ مُسْمَحَةً فَاهْدُوا عَنِّي، وَ أَنْظَرُوا مَاذَا يَأْتِيكُمْ بِهِ أَمْرِي وَ لَا تَفْعَلُوا فَعْلَهُ تَضَعُضِعُوهُ وَ تَسْقِطُ مِنْهُ وَ تَوَرِّثُ وَهْنَا وَ ذِلَّةً. وَ سَأَمْسِكُ الْأَمْرَ مَا اسْتَمْسَكَ، وَ إِذَا لَمْ أَجِدْ بُدًّا فَآخِرَ الدَّوَاءِ الْكَيُّ (خطبه ۱۶۸: فراز ۲-۵)

مضامین پایه	برداشت از متن (نقل قول)	شناسه
به یاری کسانی که از تو فرمان می‌برند، به خلاف آنکه فرمانت نمی‌برند، برخیز - خداوند مرا به جنگ با سرکشان، تجاوزکار، پیمان‌شکنان و فسادکنندگان در زمین فرمان داد.	«... اگر در سایه فرمانبرداری باز آیند؛ این چیزی است که ما خواستار آنیم و اگر حوادث و پیشامدها، آنان را به جدایی و نافرمانی کشانید، باید به یاری کسانی که از تو فرمان می‌برند، به خلاف آنکه فرمانت نمی‌برند، برخیز!» - آگاه باشید! خداوند مرا به جنگ با سرکشان، تجاوزکار، پیمان‌شکنان و فسادکنندگان در زمین فرمان داد. با ناکشان پیمان‌شکن جنگیدم و با قاسطین تجاوز کار جهاد کردم و مارقین خارج شده از دین را خوار و زیون ساختم و رهبر خوارج بانگ صاعقه قلبش را به تپش آورد و سینه‌اش را لرزاند و کارش را ساخت ^۱ ...»	(نامه ۴: فراز ۱) (خطبه ۱۹۲: فراز ۱۱۲)
برای جنگ آماده شوید و سازوبرگ نبرد مهیا دارید	«... برای جنگ آماده شوید و سازوبرگ نبرد مهیا دارید که آتش جنگ افروخته شده و شعله آن بالا گرفته است ^۳ ...»	(دستی ۱۳۹۴: خطبه ۲۶)
جاسوس من در مغرب به من خبر داده که جمعی از مردم شام را برای روزهای حج به مکه فرستاده‌اند.	«... جاسوس من در مغرب به من نوشته و خبر داده که جمعی از مردم شام را برای روزهای حج به مکه فرستاده‌اند. مردمی کوردل، گران‌گوش و کوردیده که حق را از راه باطل می‌جویند و با فرمانبرداری از مخلوق، نافرمانی خالق می‌کنند ^۴ ...»	(نامه ۳۳: فراز ۱)
نیروهای مسلح به اذن خداوند دژهای استوار مردمند. زینت والیان. دین خدا به آن‌ها عزت یابد. راه‌ها به آن‌ها امن گردد و کار رعیت به آن‌ها استقامت پذیرد. ^۵	«... نیروهای مسلح به اذن خداوند دژهای استوار رعیت‌اند. زینت والیان. دین خدا به آن‌ها عزت یابد. راه‌ها به آن‌ها امن گردد و کار رعیت به آن‌ها استقامت پذیرد. ^۵ »	(نامه ۵۳: فراز ۴۴)

۱. فَإِنْ عَادُوا إِلَى ظِلِّ الطَّاعَةِ فَذَاكَ الَّذِي نُحِبُّ وَإِنْ تَوَافَتِ الْأُمُورُ بِالْقَوْمِ إِلَى الشَّقَاقِ وَالْعِصْيَانِ فَانْهَدْنَا بِمَنْ أَطَاعَكَ إِلَى مَنْ عَصَاكَ (نامه ۴: فراز ۱)
۲. أَلَا وَقَدْ أَمَرَنِي اللَّهُ بِقِتَالِ أَهْلِ الْبُعْيِ وَالنُّكْثِ وَالْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ فَأَمَّا النَّاسِكُونَ فَقَدْ قَاتَلْتُمْ، وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَقَدْ جَاهَلْتُمْ، وَأَمَّا الْمَارِقَةُ فَقَدْ دَوَّخَتْ وَأَمَّا شَيْطَانُ الرَّذْهَةِ فَقَدْ كَفَيْتُهُ بِصَعْقَتِهِ سُمِعَتْ لَهَا وَجْبَةٌ قَلْبِهِ وَرَجَعَتْ صَدْرِهِ (خطبه ۱۹۲: فراز ۱۱۲)
۳. فَخَذُوا لِلْحَرْبِ أَهْبَتَهَا وَأَعْدُوا لَهَا غَدَّتْهَا فَقَدْ شَبَّ لَطَاهَا وَعَلَا سَنَاهَا وَاسْتَشْعَرُوا الصَّبْرَ فَإِنَّهُ أَدْعَى إِلَى النَّصْرِ (خطبه ۲۶: فراز ۳)
۴. مَا بَعْدَ فَإِنَّ عَيْنِي بِالْمَغْرِبِ كَتَبَ إِلَيَّ يُغْلِبُنِي أَنَّهُ وَجَّهٌ إِلَى الْمَوْسِمِ أَنَا مِنْ أَهْلِ الشَّامِ، الْعُمِّيُّ الْقُلُوبِ، الصَّمُّ الْأَسْمَاعِ، الْكُمَةُ الْأَصَارِ، الَّذِينَ يَلْتَمِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَيُطِيعُونَ الْمَخْلُوقَ فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ (نامه ۳۳: فراز ۱)
۵. فَالْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ حُصُونُ الرَّعِيَةِ وَزِينَةُ الْوَلَاةِ وَعِزُّ الدِّينِ وَسُبُلُ الْأَمْنِ وَكَيْسُ تَقْوَمِ الرَّعِيَةِ إِلَّا بِهِمْ (نامه ۵۳: فراز ۴۴)

مضامین پایه	برداشت از متن (نقل قول)	شناسه
بسیاری از ایشان را روشی ناشایسته است و حریص‌اند و بخیل احتکار می‌کنند و به میل خود برای کالای خود بها می‌گذارند؛ این سودجویی برای مردم زیان و برای والیان عیب بزرگ است. پس احتکار را منع کن که رسول‌الله (ص) آن را منع کرد... پس از آنکه احتکار را ممنوع داشتی؛ اگر کسی باز هم دست به احتکار کالا زد، کیفرش ده و عقوبتش کن تا عبرت دیگران شود ^۱	«... در کارشان نظر کن، خواه در حضرت تو باشند یا در شهرهای تو با این همه بدان که بسیاری از ایشان را روشی ناشایسته است و حریص‌اند و بخیل احتکار می‌کنند و به میل خود برای کالای خود بها می‌گذارند؛ این سودجویی برای مردم زیان و برای والیان عیب بزرگ است. پس احتکار را منع کن که رسول‌الله (ص) آن را منع کرد... پس از آنکه احتکار را ممنوع داشتی؛ اگر کسی باز هم دست به احتکار کالا زد، کیفرش ده و عقوبتش کن تا عبرت دیگران شود ^۱ »	(نامه ۵۳: فراز ۹۹)
.. باید تلاش تو در آبادانی زمین بیشتر از جمع‌آوری خراج باشد. که خراج جزء با آبادانی فراهم نمی‌گردد و آنکس که بخواهد خراج را بدون آبادانی و مزارع به دست آورد. شهرها را خراب، بندگان خدا نابود و حکومتش جزء اندک مدتی دوام نیاورد ^۲ .	«... باید تلاش تو در آبادانی زمین بیشتر از جمع‌آوری خراج باشد. که خراج جزء با آبادانی فراهم نمی‌گردد و آنکس که بخواهد خراج را بدون آبادانی و مزارع به دست آورد. شهرها را خراب، بندگان خدا نابود و حکومتش جزء اندک مدتی دوام نیاورد ^۲ »	(نامه ۵۳: فراز ۸۰)
نخل‌های آن قریه‌ها را نفروشد تا قدری فراوان گردند که شناختن نخلستان برای کسی که آن‌ها را پیش از دیده است، دشوار باشد	«... شرط می‌کنم که اصل مال را به همان‌گونه که هست باقی گذارد و از ثمره آن هزینه کند به شیوه‌ای که بدان مأمور شده و راهنمایی گشته است؛ دیگر اینکه نهال‌های نخل‌های آن قریه‌ها را نفروشد تا به قدری فراوان گردند که شناختن نخلستان‌ها برای کسی که آن‌ها را پیش از این دیده است، دشوار باشد ^۳ »	(نامه ۲۴)
خراج و مالیات را دقیقاً زیر نظر بگیر به‌گونه‌ای که صلح مالیات‌دهندگان باشد؛ زیرا در بهبودی وضع مالیات و بهبودی حال مالیات‌دهندگان، بهبودی حال دیگران نیز نهفته است و هرگز دیگران به صلح و آسایش نمی‌رسند، جز اینکه خراج‌دهندگان در	... خراج و مالیات را دقیقاً زیر نظر بگیر به‌گونه‌ای که صلح مالیات‌دهندگان باشد؛ زیرا در بهبودی وضع مالیات و بهبودی حال مالیات‌دهندگان، بهبودی حال دیگران نیز نهفته است و هرگز دیگران به صلح و آسایش نمی‌رسند، جز اینکه خراج‌دهندگان در	(نامه ۵۳: فراز: ۷۹-۸۰) (نامه ۵۳: فراز: ۸۱-۸۴)

۱. تَفَقَّدُوا أَمْوَالَهُمْ بِخَضْرَىٰكَ وَ فِي حَوَاشِي بِلَادِكَ وَ اغْلَمَ مَعَ ذَلِكَ أَنْ فِي كَثِيرٍ مِنْهُمْ ضَيْقًا فَاحْشَا وَ شَحًّا قَبِيحًا وَ احْتِكَارًا لِلْمَنَافِعِ وَ تَحَكُّمًا فِي الْبَيْعَاتِ وَ ذَلِكَ بَابٌ مُضَرَّةٌ لِلْعَامَّةِ وَ عَيْبٌ عَلَى الْوَلَاةِ فَاَمْنَعُ مِنَ الْاِحْتِكَارِ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ص) مَنَعَ مِنْهُ... فَمَنْ قَارَفَ حُكْرَةً بَعْدَ نَهْيِكَ إِيَّاهُ فَتَكَلَّلْ وَ عَاقِبُهُ (نامه ۵۳: فراز ۹۹)
۲. وَ أَهْلِهِ وَ لِيُكُنَّ نَظْرُكَ فِي عِمَارَةِ الْأَرْضِ أَتْلَعُ مِنْ نَظْرِكَ فِي اسْتِحْلَابِ الْخَرَاجِ، لِأَنَّ ذَلِكَ لَا يَذْرُكُ إِلَّا بِالْعِمَارَةِ وَ مَنْ طَلَبَ الْخَرَاجَ بِغَيْرِ عِمَارَةٍ أَخْرَبَ الْبِلَادَ، وَ أَهْلَكَ الْعِبَادَ وَ لَمْ يَسْتَقِيمْ أَمْرُهُ إِلَّا قَلِيلًا (نامه ۵۳: فراز ۸۰)
۳. وَ يَشْتَرِطُ عَلَى الَّذِي يَجْعَلُهُ إِلَيْهِ أَنْ يَتْرُكَ الْمَالَ عَلَى أَصُولِهِ، وَ يُنْفِقَ مِنْ ثَمَرِهِ حَيْثُ أَمَرَ بِهِ وَ هُدَىٰ لَهُ، وَ أَنْ لَا يَبِيعَ مِنْ أَوْلَادِهِ نَخِيلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ وَ دِيْنَةَ حَتَّى تَشْكُلَ أَرْضُهَا غِرَاسًا (نامه ۲۴)

مضامین پایه	برداشت از متن (نقل قول)	شناسه
مالیات و بهبودی حال مالیات‌دهندگان، بهبودی حال دیگران نیز نهفته است.	صلاح و بهبودی بسر برند؛ چرا که مردم همه عیال و نان‌خور خراج و خراج‌گذاران هستند ^۱ ...» - و اگر مردم از سنگینی مالیات شکایت کردند به دلایل... در گرفتن مالیات به میزانی تخفیف بده تا امورشان سامان گیرد، و هرگز تخفیف دادن در خراج (مالیات) نگرانت نسازد؛ زیرا اندوخته‌ای است که در آبادانی شهرهای تو، آراستن ولایت تو نقش دارد، و رعیت (تولیدکنندگان) تو را می- ستایند و تو از گسترش عدالت میان مردم خوشنود خواهی شد... ^۲	
از خدا بترس و اموال اینها را به سویشان بازگردان که اگر این کار را نکنی و خداوند به‌من امکان دهد وظیفه‌ام را در برابر خدا دربارۀ تو انجام خواهم داد و با این شمشیرم که هیچ- کس را با آن نزدم مگر اینکه داخل دوزخ شد بر تو خواهم زد	« گویا میراث پدر و مادرت را به‌سرعت به‌خانه خود حمل می‌کردی، «سبحان‌الله» آیا به معاد ایمان نداری؟ از بررسی دقیق حساب در روز قیامت نمی‌ترسی؟! ای کسی که در پیش ما از خردمندان به‌شمار می‌آمدی! چگونه خوردنی و آشامیدنی را در دهان فرو می‌بری در حالی که میدانی حرام می‌خوری و حرام می‌آشامی؟ چگونه با اموال ایتام و مساکین و مؤمنان و مجاهدان راه خدا، کنیز می‌خری و زنان را به همسری می‌گیری؟... از خدا بترس و اموال اینها را به سویشان بازگردان که اگر این کار را نکنی و خداوند به‌من امکان دهد وظیفه‌ام را در برابر خدا دربارۀ تو انجام خواهم داد و با این شمشیرم که هیچکس را با آن نزدم مگر اینکه داخل دوزخ شد بر تو خواهم زد ^۳	(نامه ۴۱: فراز ۸-۱۱)

۱. وَتَقَعْدُ أَمْرَ الْخَرَاجِ بِمَا يُصْلِحُ أَهْلَهُ، فَإِنَّ فِي صَلَاحِهِ وَصَلَاحِهِمْ صَلَاحًا لِمَنْ سِوَاهُمْ وَ لَا صَلَاحَ لِمَنْ سِوَاهُمْ إِلَّا بِهِمْ، لَأَنَّ النَّاسَ كُلَّهُمْ عِيَالٌ عَلَى الْخَرَاجِ وَأَهْلِهِ (نامه ۵۳: فراز: ۷۹-۸۰)
۲. فَإِنَّ شَكْوَى ثِقَلًا أَوْ عِلَّةً ... خَفَّتْ بِهِ الْمُؤَوَّنَةُ عَنْهُمْ، فَإِنَّهُ ذُخْرٌ يُعْوَدُونَ بِهِ عَلَيْكَ فِي عِمَارَةِ بِلَادِكَ، وَتَرْبِيْنٍ وَلِأَيْتِكَ، مَعَ اسْتِجْلَالِ بَكَ حُسْنٍ تَنَاهَيْتُمْ، وَ تَبَجَّحِكَ بِاسْتِيفَاضَةِ الْعَدْلِ فِيهِمْ (نامه ۵۳: فراز ۸۱-۸۴)
۳. كَأَنَّكَ - لَا أَبَا لِعَيْرِكَ خَلَدْتَهُ إِلَى أَهْلِكَ تَرَاتِكُمِينَ أَيْبِكَ وَ أَمَّكَ، فَسُبْحَانَ اللَّهِ! أَمَا تُؤْمِنُ بِالْمَعَادِ؟ أَوْ مَا تَخَافُ نِقَاشَ الْجِسَابِ أَيْهَا الْمَعْدُودُ - كَانَ - عِنْدَنَا مِنْ ذَوِي الْأَلْبَابِ، كَيْفَ تُسَبِّغُ شَرَابًا وَ طَعَامًا، وَ أَنْتَ تَعْلَمُ أَنَّكَ تَأْكُلُ حَرَامًا، وَ تَشْرَبُ حَرَامًا، وَ تَبْتَاعُ الْأَمْوَاءَ وَ تَنْكِحُ النِّسَاءَ مِنْ مَالِ الْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُجَاهِدِينَ ... فَأَتَقِ اللَّهَ، وَارْذُدْ إِلَى هَؤُلَاءِ الْقَوْمِ أَمْوَالَهُمْ، فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ ثُمَّ أَمَكْنِي اللَّهُ مِنْكَ لِأَعْذِرَنَّ إِلَى اللَّهِ فِيكَ وَ لِأَضْرِبَنَّكَ بِسَيْفِي الَّذِي مَا ضَرَبْتُ بِهِ أَحَدًا إِلَّا دَخَلَ النَّارَ (نامه ۴۱: فراز ۸-۱۱)

مرحله دوم (گام‌های سوم و چهارم)

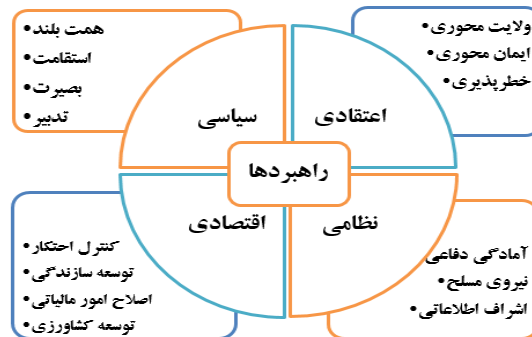
براساس الگوریتم تحقیق، در گام سوم مضامین پایه به مضامین سازمان‌دهنده تبدیل گردید و در گام چهارم بر مبنای مضامین سازمان‌دهنده، کشف مضامین فراگیر صورت گرفت. فرایند صورت گرفته در این مرحله به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول ۷: تبدیل مضامین پایه به مضامین سازمان‌دهنده و فراگیر

فراگیر	سازمان‌دهنده	پایه
راهبرد اعتقادی	اسلام‌محوی	اسلام دژ مستحکم- اسلام محور ذلت ابرقدرت‌ها- اسلام محور حل مشکلات جهان اسلام
	ولایت‌محوری	اطاعت خدا و رسول خدا- ولایت محور تحقق اسلام - امامت و ولایت محور نظم جامعه - ولایت و امامت محور وحدت
	ایمان‌محوری	ایمان محور اصلاح و دسترسی به اعمال نیک - ایمان محور شکست دشمن - ایمان محور ورود به میدان‌های سخت و تحقق هدف‌های بزرگ
	ایثار	برادرانی که با مرگ پیمان بستند و سرهایشان را هدیه دادند
راهبرد سیاسی	همت بلند	پس کمریندها را محکم کنید که به میدان نبرد رفتن کاری سخت است- استواری رأی با کسی است که قدرت و دارائی دارد
	استقامت	ای رسول ما تو چنانچه مأموری استقامت- اگر کوه‌ها لرزیدند تو مقاوم باش رسول گرامی با استقامت، مکتبی را پایه‌گذاری کرد که نجات بخش بشریت است
	بصیرت ^۱	اما من بصیرت لازم به امور دارم- تنها با بصیرت به نبرد با دشمنان بر می‌خواستیم
	تدبیر	راهبرد جهانی: پاکسازی زمین از کج‌اندیشی- راهبرد منطقه‌ای: مقابله با ذلت مسلمین، راهبرد ملی: برخورد با جاهلان متناسب با شرایط
	توسعه امنیت	به یاری کسانی که از تو فرمان می‌برند به خلاف آنکه فرمانت نمی‌برند، برخیز- خداوند مرا به جنگ با سرکشان، تجاوزکار، پیمان‌شکنان و فسادکنندگان در زمین فرمان داد.
راهبرد نظامی	آمادگی دفاعی	برای جنگ آماده شوید و سازوبرگ نبرد مهیا دارید
	اشرافیت اطلاعات	اما بعد، جاسوس من در مغرب به من نوشته و خبر داده که جمعی از مردم شام را برای روزهای حج به مکه فرستاده‌اند.

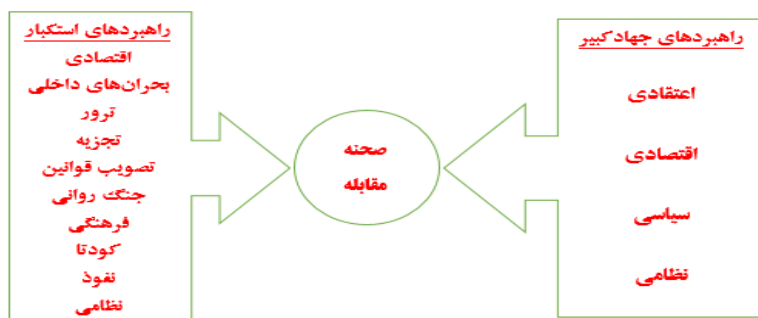
فراگیر	سازمان‌دهنده	پایه
	نیروی مسلح با ظرفیت دفاع همه‌جانبه	نیروهای مسلح به اذن خداوند دژهای استوار مردمند. زینت والیان. دین خدا به آن‌ها عزت یابد. راه‌ها به آن‌ها امن گردد و کار رعیت آن‌ها استقامت پذیرد»
راهبرد اقتصادی	کنترل احتکار:	بسیاری از ایشان را روشی ناشایسته است و حریص‌اند و بخیل احتکار می‌کنند و به میل خود برای کالای خود بها می‌گذارند،
	توسعه سازندگی	.. باید تلاش تو در آبادانی زمین بیشتر از جمع‌آوری خراج باشد. که خراج جزء با آبادانی فراهم نمی‌گردد.
	توسعه کشاورزی	نهال‌های نخل‌های آن قریه‌ها را نفروشد تا به قدری فراوان گردند که شناختن نخلستان‌ها برای کسی که آن‌ها را پیش از این دیده است، دشوار باشد
	اصلاح امور مالیاتی	خراج و مالیات را دقیقاً زیر نظر بگیر به گونه‌ای که صلاح مالیات‌دهندگان باشد. زیرا در بهبودی وضع مالیات و بهبودی حال مالیات‌دهندگان، بهبودی حال دیگران نیز نهفته است.
	برخورد با غارت‌گران	از خدا بترس و اموال اینها را به‌سویشان بازگردان که اگر این کار را نکنی و خداوند به‌من امکان دهد وظیفه‌ام را در برابر خدا درباره تو انجام خواهم داد و با این شمشیرم که هیچکس را با آن نزنم مگر اینکه داخل دوزخی شد بر تو خواهم زد

نظر به نتایج مستخرجه از تجزیه و تحلیل داده‌ها مدل مفهومی راهبردهای نظام اسلامی از منظر نهج‌البلاغه جهت مقابله با راهبردهای نظام استکبار و دفع تهدیدات به شرح زیر ترسیم می‌گردد:

نمودار (۳) مدل مفهومی راهبردهای جهادکبیر (نگارنده: ۱۴۰۱)

نظر به راهبردهای نظام سلطه جهت شکست و تسلیم نظام اسلامی و راهبردهای نظام اسلامی جهت دفع تهدیدات متصور و خنثی سازی راهبردهای نظام سلطه مستخرجه از کتاب شریف نهج البلاغه مدل مفهومی صحنهٔ مقابله دو نظام با راهبردهای متصور به شرح زیر ترسیم می‌گردد:

نمودار (۴) مدل مفهومی راهبردهای نظام اسلامی و نظام سلطه در صحنهٔ نبرد (نگارنده: ۱۴۰۱)

روایی و پایایی تحقیق

نظر به اینکه در پژوهش‌های کیفی روایی و پایایی به مفاهیمی مانند باورپذیری، انتقال‌پذیری، مقبولیت، تأثیرگذاری و تأثیرپذیری تبدیل می‌شود. رویکرد فوق به شرح زیر صورت گرفت:

پایایی:^۱ در این پژوهش برای پایایی با استفاده از روش کنترل اعضا؛ تعاریف گویه‌ها در کار گروه مطالعاتی چندین مرتبه توسط اعضاء بررسی و نهایتاً راهبردهای استکبار در خصوص تسلیم نظام اسلامی و راهبردهای جهاد کبیر احصا گردید.

روایی: در این پژوهش برای سنجش روایی از روش والتزوباسل^۲ با محاسبهٔ شاخص CVI استفاده گردید. خبرگان (۱۲ متخصصین مشرف به موضوع) وضعیت هر گویه را بر

1. Reliability
2. Waltz & Bausell

اساس پرسشنامه با طیف چهار^۱ قسمتی لیکرتی تعیین نمودند که نتایج مستخرجه به شرح جدول ۸ درج شده است.

$$CVI = \frac{\text{تعداد متخصصانی که به مضمون نمره ۳ و ۴ داده‌اند}}{\text{تعداد کل متخصصان}}$$

جدول ۸: روایی راهبردها

کل CVI	CVI	مضامین راهبردهای منشور	فراوانی	کل CVI	CVI	راهبردهای استکبار
۰/۹۶	۱	ولایت محوری	۱۲	۰/۹	۰/۹	اقتصادی
	۰/۹	ایمان محوری	۱۲		۰/۹	کودتا
	۰/۸	خطرپذیری (ایثار)	۱۲		۱	نفوذ
	۰/۸	توسعه کشاورزی	۱۲		۰/۸	بحران
	۰/۸	اصلاح امور مالیاتی	۱۲		۰/۸	ترور
	۰/۹	توسعه سازندگی	۱۲		۰/۹	تجزیه
	۰/۸	کنترل احتکار	۱۲		۱	جنگ روانی
	۰/۹	آمادگی دفاعی	۱۲		۰/۸	تصویب قوانین
	۱	نیروی مسلح با ظرفیت دفاع همه‌جانبه	۱۲		۱	فرهنگی
	۰/۹	اشرافیت اطلاعات	۱۲			
	۰/۹	همت بلند	۱۲			
	۰/۹	استقامت	۱۲			
	۱	بصیرت	۱۲			
۰/۹	تدبیر	۱۲				

بر اساس ارقام مندرج در جدول، مضامین راهبردهای استکبار بین ۰/۸ تا ۱ روایی کل ۰/۹۶ و مضامین راهبردهای جهاد کبیر بین ۰/۸ تا ۱ و روایی کل ۰/۹۶ به دست آمده. نظر به اینکه ضریب ابعاد نزدیک به یک می‌باشد راهبردها از روایی بالایی برخوردار هستند.

۱. «مربوط نیست» با عدد ۱ «نسبتاً مرتبط است» با عدد ۲ «مربوط است» با عدد ۳ «کاملاً مرتبط است» با عدد ۴ مشخص

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

نظر به تجزیه و تحلیل صورت گرفته محقق بر این باور است با نهادینه شدن منشور جهاد کبیر با رویکرد دفاع همه‌جانبه طیف کامل از امنیت پایدار در ابعاد پنج‌گانه زیر برای نظام اسلامی شکل می‌گیرد:

الف) امنیت اعتقادی: نظر به دستاورد عظیم نظام اسلامی در ادوار گذشته در بهره‌گیری از راهبردهای اعتقادی: ولایت‌محوری، ایمان‌محوری، خطرپذیری در راستای مقابله با راهبردهای نظام سلطه که با هدف تسلیم و شکست نظامی اسلامی طراحی شده بودند و رتبه بالای جامعه به راهبردهای فوق و از سوی نظر به تعریف امنیت اعتقادی که عبارت است از: مصون ماندن باورها، ارزش‌های اعتقادی، احکام نظام اسلامی و مسلمانان از هرگونه تهدید (خان‌احمدی، ۱۳۹۷: ۷۷) و جایگاه «فَالْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ ... عِزُّ الدِّينِ...» (دشتی، ۱۳۹۴: نامه ۵۳) و نظر به راهبرد: «فَرَضَ اللَّهُ الْإِيْمَانَ تَطْهِيراً مِنَ الشِّرْكِ...» (شیروانی، ۱۳۹۱: حکمت ۲۵۲) جامع‌ترین سطح امنیت اعتقادی برای نظام اسلامی شکل می‌گیرد.

ب) امنیت سیاسی: نظر به تجارب تلخ و گرانبهای نظام اسلامی در وارد شدن به میدان مقابله با راهبردهای سیاسی نظام سلطه چون: تصویب قوانین بین‌المللی، نفوذ، ... در راستای تسلیم و شکست نظام اسلامی و رتبه بالای راهبردها توسط جامعه از یک‌سو و دستاوردهای نظام اسلامی در دوران حکومت نبوی و علوی و نظام جمهوری اسلامی در بهره‌گیری راهبردهای سیاسی منشور جهاد کبیر چون: همت بلند، استقامت، بصیرت، تدبیر و رتبه بالای جامعه به راهبردها و نظر به رویکرد امنیت سیاسی که ناظر بر ثبات سیاسی و حفظ حکومت موجودیت کشور و ملت، وحدت، انسجام و آشتی ملی و تعامل سازنده بین گروه‌ها و نخبگان سیاسی می‌باشد (حافظنیا، ۱۳۸۷: ۳۳۰) و نظر به جایگاه: «فَالْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ... زَيْنُ الْوُلَاةِ...» (دشتی، ۱۳۹۴: نامه ۵۳) و راهبرد: «الْأَمَانَةُ نِظَامًا لِلْأُمَّةِ وَالطَّاعَةُ تَعْظِيمًا لِلْإِمَامَةِ...» (همان، حکمت: ۲۵۲) جامع‌ترین سطح امنیت سیاسی برای نظام اسلامی شکل می‌گیرد.

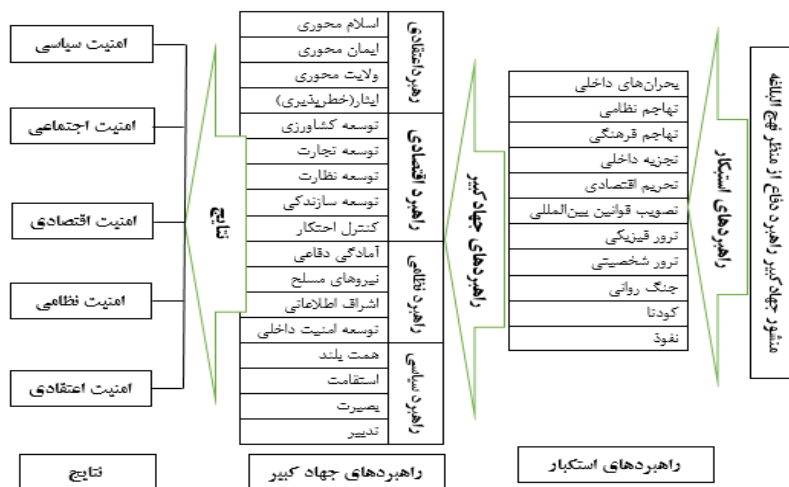
ج) **امنیت اقتصادی**^۱: نظر به دستاوردهای گران‌بهای نظام اسلامی در بهره‌گیری راهبردهای اقتصادی منشور جهاد کبیر چون: کنترل احتکار توسعه‌ سازندگی توسعه کشاورزی و اصلاح مالیاتی که به خنثی شدن راهبردهای استکبار در راستای تسلیم و شکست نظام اسلامی طراحی شده بود و شرایطی که این راهبردها برای تبدیل تهدیدات به فرصت‌ها مهیا نمود و نظر به امنیت اقتصادی که ناظر بر روند طبیعی و رو به رشد فرایندهای اقتصادی و نهادهای تولید، توزیع، مصرف حیات فعال و بدون دغدغه‌ بنگاه‌های اقتصادی، مالی، بانکی و تعامل سازنده با سیستم‌های اقتصادی، مبادلات در بازار... می‌باشد» (حافظ‌نیا، ۱۳۸۷: ۳۳۱) و جایگاه: «فَالْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ... وَ سَبِيلُ الْأَمْنِ...» (شیروانی، ۱۳۹۱: نامه ۵۳) و نظر به راهبرد: «وَالزَّكَاةَ تَسْبِيحًا لِلرِّزْقِ...» (همان: حکمت ۲۵۲) کامل‌ترین و جامع‌ترین سطح امنیت اقتصادی برای نظام اسلامی شکل می‌گیرد.

د) **امنیت نظامی**: نظر به دستاورد نظام اسلامی در ادوار گذشته در بهره‌گیری از راهبردهای نظامی منشور جهاد کبیر چون: اشرافیت اطلاعات آمادگی دفاعی و تشکیل نیروهای مسلح را ظرفیت دفاع همه‌جانبه که به خنثی شدن راهبردهای نظامی استکبار چون: کودتا شورش‌های داخلی و جنگ که برای تسلیم و شکست نظام اسلامی طراحی شده بود و نظر به جایگاه امنیت نظامی که بر قابلیت و توانائی نیروهای مسلح و سازه دفاعی کشور برای حفاظت ملت، دولت و ارزش‌های اساسی و حیاتی آن در برابر تهدید و تهاجم نظامی خارجی است (روشندل، ۱۳۷۴: ۱۹) و راهبرد «...فَخُذُوا لِلْحَرْبِ أَهْبَتَهَا وَاعِدُوا لَهَا عُذَّتْهَا فَقَدْ سَبَّ نَظَاهَا وَعَلَا سَنَاهَا...» (دستی، ۱۳۹۴، خطبه ۲۶ فراز ۵) کامل‌ترین و جامع‌ترین سطح امنیت نظامی برای نظام اسلامی شکل می‌گیرد.

ه) **امنیت فرهنگی - اجتماعی**^۲: نظر به تجارب گران‌بهای نظام اسلامی در بهره‌گیری از ظرفیت «فَالْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ... حُصُونُ الرَّعِيَّةِ...» (دستی، ۱۳۹۴، نامه ۵۳) و نظر به راهبرد «...الْأَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ رَدْعًا لِّلْسُفَهَاءِ...» (همان: حکمت ۲۵۲) در راستای مقابله با راهبردهای فرهنگی نظام

سلطه چون: راهبرد تهاجم قتل عام شیخون و ناتوی فرهنگی و راهبرد جنگ روانی تجزیه که برای تسلیم و شکست نظام اسلامی طراحی شده بود و جایگاه امنیت اجتماعی: «تضمین پاسداری از جامعه در برابر خطرات تهدیدات نرم و ایجاد کسب فرصت‌ها به منظور ارتقاء و بهینه‌سازی جامعه است» (نوبدینا، ۱۳۸۲: ۱۱) جامع‌ترین و کامل‌ترین شکل امنیت اجتماعی برای نظام اسلامی شکل می‌گیرد.

نظر به مطالعات اکتشافی پیرامون احصاء راهبردهای استکبار جهانی در راستای تسلیم یا شکست نظام اسلامی که با ۰/۹ CVI و راهبردهای جهاد کبیر که با ۰/۹۶ CVI توسط جامعه تأیید گردید الگوی راهبردهای جهاد کبیر به شرح زیر ترسیم می‌شود:

نمودار (۴) الگوی راهبردهای جهاد کبیر از منظر نهج البلاغه (نگارنده: ۱۴۰۱)

پیشنهاد

نظر به جایگاه راهبردهای چهارگانه جهاد کبیر در مقابله با راهبردهای استکبار و تحقق امنیت پایدار که در نتیجه‌گیری به آن اشاره شد پیشنهادها زیر ارائه می‌شود:

الف) نظر به قابلیت راهبردی اقتصادی جهاد کبیر از منظر نهج البلاغه در خنثی‌سازی راهبردهای اقتصادی استکبار پیشنهاد می‌شود کارگروهی متشکل از علماء حوزه علمیه،

وزارت صمت، کمیسیون اقتصادی مجلس، وزارت جهاد و کشاورزی، قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیاء ... در راستای نهادینه کردن راهبردهای جهادکبیر و بهره‌گیری از ظرفیت‌های اقتصادی کشور مجاهدت نمایند؛

ب) نظر به ظرافت و پیچیدگی راهبرد سیاسی نفوذ، تصویب قوانین بین‌المللی و شکل‌گیری بحران‌های نظام سلطه و تشریک مساعی و هماهنگی ظرفیت‌های سیاسی نظام که باید صورت پذیرد تا راهبردهای سیاسی منشور جهاد کبیر موفق به مقابله با راهبردهای نظام سلطه گردد پیشنهاد می‌گردد کار گروهی متشکل از علماء حوزه علمیه، وزارت امور خارجه، کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس، مجمع جهانی اهل‌بیت، مجمع تقریب مذاهب، ... امر نهادینه کردن راهبردهای جهاد کبیر در راستای مقابله با راهبردهای پیچیده و حساس سیاسی نظام سلطه را تسریع نمایند؛

ج) نظر به بهره‌گیری نظام سلطه از خرده‌فرهنگ‌های اعتقادی در شکل دادن به بحران‌های اجتماعی، ترور شخصیتی رهبران نظام، تجزیه داخلی، ... که زمینه‌ساز تسلیم و شکست نظام اسلامی است و نقش راهبرد اعتقادی منشور جهاد کبیر چون: اسلام‌محوری، ایمان‌محوری و خطرپذیری در دفع تهدیدات استکبار؛ کار گروهی متشکل از علماء حوزه، وزارت ارشاد، سازمان تبلیغات اسلامی، کمیسیون فرهنگی مجلس، مجمع جهانی اهل‌بیت، مجمع تقریب مذاهب، ... امر نهادینه کردن راهبردهای فرهنگی جهاد کبیر در راستای مقابله با راهبردهای فرهنگی نظام سلطه را تسریع نمایند؛

د) نظر به تأثیر حداکثری راهبردهای نظامی استکبار چون: جنگ، ترور، جنگ‌های داخلی، کودتا، در تسلیم و شکست نظام اسلامی از یک‌سو؛ نقش راهبردهای نظامی منشور جهادکبیر چون: اشراف اطلاعاتی، آمادگی دفاعی با رویکرد ارتش چند ده میلیونی و تشکیل نیروهای مسلح با ظرفیت دفاع همه‌جانبه در دفع تهدیدات نظامی استکبار؛ پیشنهاد می‌گردد کار گروهی متشکل از علماء حوزه علمیه، ستاد کل نیروهای مسلح، وزارت دفاع، وزارت اطلاعات، کمیسیون امنیت ملی مجلس، ... امر نهادینه کردن راهبردهای نظامی جهاد کبیر و بهره‌گیری از ظرفیت‌های نظامی را تسریع نمایند.

فهرست منابع و مآخذ

الف. منابع فارسی

- قرآن کریم (۱۳۹۶)، ترجمه حسین، انصاریان، قم: شریعت
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۲)، «امنیت ملی در اندیشه و عمل امام خمینی (ره)»، اندیشه انقلاب اسلامی، س ۲، ش ۶، صص ۵۹-۸۳.
- امام خمینی (ره)، روح الله (۱۳۶۹)، صحیفه نور، ج ۸، ۹، ۱۲، ۲۱، هرات: مؤسسه تنظیم و نشر آثار.
- بوفر، آندره (۱۳۶۶)، مقدمه‌ای بر استراتژی، ترجمه مسعود کشاورز، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌الملل.
- ثقفی عامری، ناصر (۱۳۷۳)، استراتژی و تحولات ژئوپلیتیک پس از جنگ سرد، تهران: اداره نشر وزارت امور خارجه.
- پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری <http://www.leader.ir>
- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (۱۳۸۲)، ۹۲ دستاورد انقلاب اسلامی، تهران: مؤسسه قدر ولایت.
- رویدادها و تحلیل‌ها، تهران: دفتر سیاسی حوزه نمایندگی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
- شیروانی، علی (۱۳۹۱) ترجمه نهج البلاغه، قم: دفتر نشر معارف.
- دشتی، محمد (۱۳۹۴)، «ترجمه نهج البلاغه»، چ چهارم، قم: انتشارات لاهیجی.
- درخشه، جلال؛ افتخاری، اصغر؛ ردادی، محسن (۱۳۹۴)، تحلیل مضمونی اعتماد در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، جستارهای سیاسی معاصر، س ۶، ش ۳، صص ۵۳-۷۲.
- رضائیان، علی (۱۳۷۲)، مدیریت و رفتار سازمانی، تهران: دانشگاه تهران.
- روشندل، جلیل (۱۳۷۴)، امنیت ملی و نظام بین‌الملل، تهران: انتشارات سمت.
- جاویدی، رقیه؛ بهروزی لک، غلامرضا (۱۳۹۷)، «تحلیل مضمون محتوای مردم در اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)»، علوم سیاسی، س ۱۹، ش ۴، صص ۷-۳۴.
- حافظ‌نیا، محمدرضا (۱۳۸۷)، اصول و مفاهیم ژئوپلیتیک، مشهد: آستان قدس.
- خزّرعاملی، محمدبن حسن (۱۴۱۴.ه.ق)، وسائل الشیعه، ج ۱۱، قم: مؤسسه آل‌البیت.
- خان‌احمدی، اسماعیل؛ اصغر ابراهیم، صالح (الف ۱۳۹۹)، «تحلیل مضمون ضرورت تشکیل و توسعه بسیج راهبردی دفاع همه‌جانبه در اندیشه دفاعی امام خمینی (ره)»، امنیت ملی، س ۱۰، ش ۳۸، صص ۹۹-۱۲۸.
- خان‌احمدی، اسماعیل (ب ۱۳۹۹)، «تحلیل مضمون تشکیل و توسعه نیروی دریایی راهبردی در اندیشه دفاعی امام خامنه‌ای (مدظله)»، آموزش علوم دریایی، س ۷، ش ۲۱، صص ۱۲۵-۱۳۸.

- خان‌احمدی، اسماعیل (۱۳۹۷)، «رسالت نیروهای مسلح در نظام سیاسی اسلام از دید نهج‌البلاغه»، مدیریت پژوهش‌های دفاعی، س ۱۷، ش ۸۶، صص ۵۹-۸۲.
- خانی، مهدی (۱۳۷۶)، «امام خمینی (ره)، بسیج، استراتژی دفاع همه‌جانبه (۱)»، مطالعات راهبردی بسیج، س ۵، ش ۱۳ و ۱۴، صص ۵۷-۶۸.
- فیض‌الاسلام، سیدعلی نقی (۱۳۶۵ ه.ش)، شرح نهج‌البلاغه، قم: انتشارات فقیه.
- قاضی میرسعید، علیرضا؛ قرئوک‌زاده، حمیدرضا؛ ولیوند زمانی، حسین؛ جعفری، سیداصغر؛ باقری، ابوالفضل (۱۳۹۵)، «تحلیل مضمون ساخت درونی قدرت نیروهای مسلح برای جنگ آینده از منظر فرماندهی کل قوا (مدظله)»، مدیریت نظامی، س ۱۷، ش ۶۸، صص ۷۷-۱۰۰.
- عابدی جعفری، تسلیمی؛ حسن، محمدسعید؛ فقیهی، ابوالحسن؛ شیخ‌زاده، محمد (۱۳۹۰)، «تحلیل مضمون و شمع مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌ها کیفی»، اندیشه مدیریت راهبردی، س ۵، ش ۲، صص ۱۵۱-۱۹۸.
- غضنفری، کامران (۱۳۸۱)، امریکا و براندازی جمهوری اسلامی، تهران: انتشارات مقداد.
- کلن، ادوارد (۱۳۶۲)، امریکا در اسارت، ترجمه پوران خاور و سرور طلیعه، تهران: انتشارات قلم.
- کیه‌زا، جولیتو (۱۳۶۲)، هدف تهران، ترجمه هادی سهرابی، تهران: نشر نو.
- مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳)، بحارالانوار، بیروت: انتشارات دارالحیاء.
- مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۷۴)، تفسیر نمونه، تهران: دارالکتب‌الاسلامیه.
- مرنندی، مهدی (۱۳۷۸)، بسیج در اندیشه امام خمینی (ره) تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).
- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۲)، درآمدی بر امنیت اجتماعی، فصلنامه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران.
- همت، حمید (۱۳۹۴)، «شناسایی نقش و کارکردهای اقتدار اطلاعاتی در دفاع همه‌جانبه»، علوم و فنون نظامی، س ۱۱، ش ۳۴، صص ۳۹-۵۶.

ب. منابع انگلیسی

- Hart, J0-Anne (1995). "aspiral of Hostility; u.s-Iran relation sins revolution". Middle East Insight. Vo1.xI ,No.5.July-August.
- Bill james (1988). The eagle and the lion; the tragedy of American Iranian relation, New York :Vail Ballou Press.

